

Tale je delček eksplozivnega vojnega plena Milanove ekipe.

Sovrag čaka pritajen v grmovju

Kočevska Reka je v desetletjih po vojni bolj poredko nastopala v javnosti, kajti spadala je v območje, ki naj bi se ga nepoklicani izogibali kolikor je bilo le mogoče. S slovensko pomladjo je padel del skrivnostne tančice tudi s tega kraja in njegove okolice, javnost pa je preko časopisnih reportaž in televizijskih posnetkov dobila približen vpogled tudi v najskrivnostnejše kotičke tako skrivan in varovanih objektov. Tako je bilo rečeno.

Komaj pa se je poglobila prva radovednost in so se oči javnosti ozrle drugam, h gradnji naše samostojne države Slovenije, že so se med nedavno sovražno agresijo sil JA morale ponovno vrniti na ta skrivnostni kraj. Kočevska Reka je bila namreč že prve dni vojne prizorišče dveh srditih letalskih bombnih napadov in obstreljevanja. Samo naselje ni bilo poškodovano, prebivalci pa razen nekaj strahu tudi niso utrpeli škode. Kaže, da je bila cilj letalskih napadov gozdnata okolica. To pa je seveda poglavalno kolesa ljudske domišljije, da je, spodbujevana tudi od protislovenskega propagandnega stroja s sootročja Save in Donave, kaj hitro sfabricirala gozdove okoli Kočevske Reke, polne slovenskih teritorialcev, po uspešnem letalskem napadu pa seveda tudi množice mrtvih in ranjenih. Da bi letala jugoslovanske armade, ki so na nekaterih bojiščih teritorialni obrambi tako uspešno pomagale uničevati lastne sile, tudi tokrat zgrešila naselje in odrgla nevarni tovor kak nekaj kilometrov stran v gozd, bi bila res že prehuda.

PEVCEV GOTOVO NISO ZADELI

Določeni cilj je JA v Kočevski Reki vendarle morala imeti. Potem ko smo v Delu lahko prebrali, da je prejšnji teden v Ljubljani nastopal peški zbor specialne brigade teritorialcev iz Kočevske Reke, je postalo marsikaj bolj jasno. Če so pevci, mora biti tudi dim. Le da je letalstvo JA ta dim kot ponavadi tudi tokrat zgrešilo. S svojim početjem pa je, če že ne drugega, povzročilo veliko nevarnosti. Održene bombe, ki so padle na gozd, so namreč zloglasne kasetne bombe, ki so sicer namenjene za boj proti oklepnim vozilom pa tudi živi sili. Ker pa so padle na močvirna gozdnata tla, je le del razpršenih projektilov eksplodiral, ostanek je obležal na travi ali se zaril v mehko zemljo ter tako ustvaril nevarno minsko polje.

»Zabeležili smo dva avionska napada. Prvi je bil 29. junija, drugi pa 2. julija. Kolikor lahko presodimo, so bile v ožjem predelu Kočevske Reke, v smeri proti Borovcu, održene štiri kasetne bombe, z avionov pa so tudi streljali, saj ostanke dveh kasetnih bomb. Na terenu je sedaj ekipa pirotehnikov pod vodstvom Milana Lampreta. Po trdem in nevarnem delu so do sedaj našli še 106 bomb, ki so se razpršile po terenu.«

Pripoveduje načelnik oddelka za ljudsko obrambo občine kočevje Franci Volf, ki hkrati jasno in kategorično zanika, da bi bile ob napadu kasetne bombe. »Žrtve ni bilo, ne mrtvih niti ranjenik. Ob prvem napadu sicer ljudem ni uspelo

pravočasno umakniti v zaklonišča, ob drugem pa so že hitreje reagirali. Opozarjanje pred napadom je precej otežkočeno, saj nimamo radar-skih naprav, vendar so ljudje zaradi zvoka in zaradi manevra, ki ga morajo avioni nad Kočevsko Reko napraviti, še pravočasno prišli do zaklonišča.«

NIČ VEČ ZAPORNIC DO KOČEVSKRE REKE

V spremstvu Franca Volfa in njegovih sodelavcev se odpravimo v Kočevsko Reko, da bi se tam srečali z ekipo Milana Lampreta, svetovalca v republiškem ministrstvu za LO in člana republiškega štaba CZ, ki ravnokar pripravlja nabrani material za prevoz v Postojno. Pri Štalcarih zavijemo na desno in po nekaj minutah vožnje po lepi asfaltni cesti pripeljemo do kraja, kjer je bila včasih kontrola prometa. Danes je stražarnica prazna, o cestnih zapornicah pa tudi ni več nobene sledi. Tako se neovirano pripeljemo v Kočevsko Reko. Naselje daje urejen, nekoliko zaspal videz, tako kot vsi slovenski kraji ob zgodnji dopoldanski uri. Morda le malenkost bolj urejen in »mesten«, kot pa se tako podeželskemu kraju spodobi.

Ob pločniku v travi že sedijo Milan in njegovi štirje fantje, v bližini pa je parkiran kombi, naložen z nevarnim tovorom. V lesenih zabojih za strelivo na mehki postelji iz žaganja počivajo eksplozivni predmeti, najdeni v bližnjem gozdu.

Ivan Briški, poštar iz Kočevske Reke in star znanec Dolenjskega lista.

Slavko Abram, vsega hudega vajen, se tudi bombardiranja ni ustrašil.

Milan odpre enega od zabojev, previdno dvigne eno od bomb in razlaga, kaj vse lahko povzroči, da taka stvar eksplodira. »Za rahel stik, ki sproži električni krogotok, je dovolj. V gozdu so nahajališča v dveh doka dolgi in široki pasovih. Ker je teren močvirnat, poraščen deloma tudi z visoko travo, je iskanje toliko bolj oteženo. Kjer ni moč drugače, iščemo tudi z detektorji. Našli smo dva nosilca ali silosa, kakor tudi pravimo ohišju, v katerem so bombe shranjene do takrat, ko jih letalo održe. Tretjega še nismo našli, ker ga je verjetno odneslo kam dlje. Preiskali smo tudi širše območje in ugotovili, da izven teh dveh pasov, ki ju sedaj obdelujemo, ni nevarnosti.«

PO PRETEKU ROKA ZA UPORABO ZAVREČI...

Kasetne bombe, održene nad Kočevsko Reko, so angleške izdelave. Izdelane so bile leta 1978. Ker je rok uporabe sedem let gre pravzaprav za precej postane zadeve, ki pa so kljub temu zelo nevarne. Vojaški strokovnjaki pravijo, da so bile nad Kočevsko Reko pravzaprav ne-

strokovno održene, iz priznkega leta, kar ni do konca razvilo strahotne moči, ki jo kasetna bomba sicer ima. Precej so jih zadržale tudi veje, tako da so popolnoma eksplodirala le telesa iz enega nosilca. Održene kasetne bombe so tipa LB-755 z nosilcem, ki vsebuje 147 manjših bomb MK - 1, težkih po nekaj več kot en kilogram. Kilogram pravzaprav ni veliko, gre pa za močan eksploziv, ki razbije fragmentirano telo bombe na 2.200 delčkov.

»Doslje smo te bombe poznali le iz literature. Zdaj se žal srečujemo z njimi tudi v praksi. So izredno nevarne, zlasti ker se nahajajo v različnih fazah delovanja,« pripoveduje Milan Lampret. Nekaj smo jih poskusili vleči k sebi iz varnega zaklona, da bi ugotovili, kako reagirajo na premike, tri od skupaj 105, kolikor smo jih našli, smo morali z eksplozijo uničiti na kraju samem, ker so bile za transport prenevarne. Tu ne gre za nikakršno razkazovanje poguma, pač pa za zbrano strokovno delo in znanje.«

Iz bližnjega kombija fantje previdno dvignejo lesen zaboj in ga na trati ob cesti odprejo. Milan pokaže različne dele bomb, kakor so jih našli na gozdnih tleh. Zaboj skupaj s fanti iz njegove ekipe poslikamo, potem pa ga naložijo nazaj v kombi in se z njim odpravijo v Postojno. Tam naj bi jih en del onesposobil, druge primerke pa naj bi uporabili za učne namene. Upajmo, da bodo ti primerki edini in da te strašne zadeve ne bodo več orale po slovenskih tleh.

POŠTARJA TUDI BOMBE NE USTAVIJO

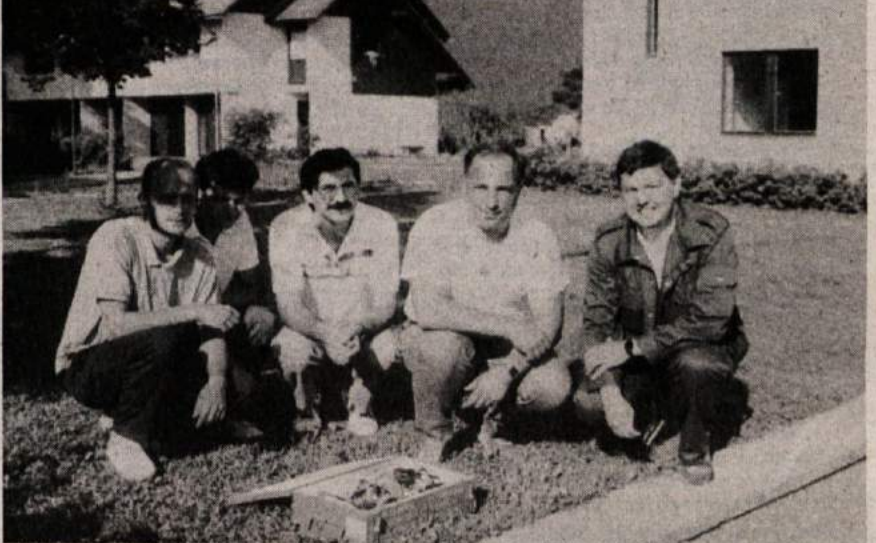
Kombi in spremiljevalni avtomobili izginejo za ovinkom, življenje v Kočevski Reki pa teče svoj normalni tok naprej. Poštar Ivan Briški, ki že dvaindvajset let raznaša pošto po Kočevski Reki, postoji pred poštno stavbo: »Veste, meni se to žalostno vidi, da je do tega prišlo. Kdo bi si mislil, da bomo še kdaj kaj takega doživeli. Ko

so prišli prvič, še časa ni bilo, da bi se zavedeli, za kaj gre. Samo zagrmelo je, potem pa že počilo. Šele ko je bilo že vsega konec, je zavladala panika. Ko je bil alarm drugič, smo se že umaknili v zaklonišča, pri naslednjih alarmih pa so se ljudje že kar navadili.« Ivan se je nekako navadil tudi na to, da je v tem vojnem času njegova torba precej lažja. Peš obhodi Kočevsko Reko, ostale kraje pa obvozi s svojo katro. Takole po sedemdeset kilometrov jih prevozi vsak dan.

»Že takoj ob prihodu smo opazili, da je Kočevska Reka lepo urejen kraj. Vseposod je opaziti, da skrbne roke gojijo parke in nasade. En par takih pridnih rok se je ukvarjal s čiščenjem plevela na pločniku okoli bližnje stavbe. Stopili smo tja in izkazalo se je, da te roke sodijo k Slavku Abram, upokojencu iz Kočevske Reke, ki biva v tem kraju že od petdesetega leta sem. Povprašali smo ga, če ga je bilo ob bombnem napadu kaj strah.

»Primorec sem po rodu. Bil sem v italijanski vojni, pa potem tudi v Nemčiji, zato tako bombardiranje zame ni nič novega. Že marsikaj hujšega sem dal skozi. Prav tako moja žena. Tudi nje ni bilo nič strah. Tam doli v gozdu je vrgel avion nekakšno raketo, eno pa tukaj zadaj za pokopališčem, kakih štiristo metrov stran. Grdo je pokalo, toda prvič se skoraj nismo imeli kaj skrivati, tako na hitro je vse prišlo. Drugič je bilo nekaj alarma prej, zato so se ljudje lahko umaknili. Potem so nekateri cele dneve in noči preživeli v zakloniščih,« pripoveduje o tistih nepetih dneh v Kočevski Reki Slavko Abram. Tukaj je preživel najlepša leta in čeprav sin primorskega sonca, bo ostal tukaj. Otroci pa so odšli v svet. Preveč utesnjene so se počutili tukaj. Sedaj, ko je skrivnostna tančica le dvignjena s tega lepega koščka slovenske domovine, se bodo nekateri morda le vrnili. Da bodo varno hodili po njej, pa bo poskrbela visoko usposobljena ekipa pod vodstvom Milana Lampreta.

T. JAKŠE

Milan Lampret (drugi z desne) skupaj s svojimi fanti v Kočevski Reki.

Bo Adria Airways preživela?

Vojne razmere so skoraj ustavile Adria Airways, največje slovensko letalsko prevozniško podjetje, ki v letošnjem letu beleži že 30 let svojega delovanja. Skoraj, sem zapisala, kajti kljub katastrofalni škodi, ki jo je utrpela in ki še vedno narašča, je videti, bo našla izhod. Predvsem zato, ker so tam ljudje, ki so z dušo in srcem navezani na svoje podjetje.

Po prvih podatkih, ki jih je bilo mogoče zbrati, je dejanska škoda na letalih in objektih na Brniku okrog 100 milijonov dolarjev, temu pa je potrebno dodati tudi poslovno škodo, ki nastaja od tistega usodnega dneva naše osamosvojitve. In po ocenah poznavalcev znaša milijon do milijon in pol dolarjev na dan. Tu so vsi izpadli in odpovedi poretov, najemi subčarterskih prevoznikov, prazni preleti na odhodna letališča, dodatna potovanja letalskih posadk in tehničnih ekip in mnogo drugega.

V takšnih primerih se mnogi zmedejo in ostanejo globoko pogreznjeni vase, pri Adrii pa se je zgodilo drugače: hrabro in pogumno so krenili v boj, v neumljen boj za obstoj. Zelo težko je bilo dobiti kogarkoli od vodilnih. Poskušala sem s komercialnim direktorjem Petrom Graškom. »Pokličite čez deset minut, ima meddržavni pogovor,« je vljudno povedala tajnica. Čez deset minut je prosila, naj pokličem čez 15 minut, ker gre za pomembne posle in pogovor še vedno traja. Čez 15 minut pa je govoril že z drugo državo. V komercialni namreč na vse načine poskušajo najti nadomestna letenja. Tako sta dva Airbusa A320 s posadkami in tehničnimi ekipami že zaposlena v Nemčiji, kjer letita za nemške touroperatorje v druge evropske turistične dežele. Tam bosta ostala predvidoma do novembra.

Težko je bilo tudi z direktorjem Janezom Kocijančičem. Je na Brniku, v skupščini, ima razgovore, vodi kolegij itd. In vendar mi ga je v ponedeljek uspelo zmotiti sredi kolegija, v predverju so ga že čakali drugi.

— Gospod Kocijančič, ali bo Adria Airways propadla? sem bila izživajoča. Upam da ne. Zelo zelo se trudimo in se bomo še naprej trudili, da ne bo.

— Vaš komercialni direktor je omenil, da bo morda potrebno prodati del flote.

Če bomo leteli le v zoženih programih in če ne bo nič z mednarodnim turizmom v Jugoslaviji, bodo naše kapacitete prevelike in bomo res morali nekaj letal prodati. Prav tako bomo morali zmanjšati tudi število zaposlenih.

— Med 930 zaposlenimi je 160 pilotov. Kaj bo v vsem?

Težko je reči.

• Zvezna uprava za kontrolo letenja je po mnogih pregovorih dovolila polet za slovensko delegacijo, v kateri sta bila predsednik Milan Kučan in dr. Janez Drnovšek. Letalo DC 9, ki je bilo v vojnih napadih poškodovano, je poletelo v ponedeljek ob 13.20 na Ohrid. Letališče Brnik je še vedno zaprto, Adria Arveis pa bojuje naprej svoj boj za obstanek.

Tako gospod Kocijančič. Situacija pa se spreminja iz dneva v dan. To je razvidno tudi iz sporočil za javnost. Tako so 10. julija sporočili da poskuša okrnjena Adria flota ob-

držati vitalne redne linije v Frankfurt, London, Moskvo in Tel Aviv ter tradicionalne polete za jugoslovanske zdomce v Nemčijo z zagrebškega letališča. Po tedanjih podatkih so predvidevali že naslednji dan odprtje brniškega letališča. Vendar, kot kaže, bo potrebno na to še počakati.

Kjer je volja, znanje in delo — je tudi moč. In to v Adrii verjamejo.

HELENA ŠENICA

Janez Kocijančič: »Upam, da se bomo obdržali. Kako bi sicer država brez svojega lastnega letalskega prevoznika?«

28. junija so letala jugoslovanskega vojnega letalstva napadla hangar Adria Airways in z dvema izstrelkoma preluknjala hangar, poškodovano letalo A320 in popolnoma uničila letali dash 7. Vsa letala so zavarovana, in prav zaradi visokih zavarovalnih, ki se dnevno spreminjajo, so bili v Adrii prisiljeni ustaviti nekatere polete, posebej v Beograd in nadaljnje povezave prek njega. Na sliki: Airbus A320; to in druga poškodovana in uničena letala čakajo na mednarodne strokovnjake, ki bodo ocenili škodo.

25. 7. '91

PRILOGA

Knjižna OZORJA

TESNOBA

Najnovjši roman Tesnoba starost slovenskih pisateljev Ivana Potrča (knjigo je izdala Prešernova družba) se v potrditveno zapisuje predvsem kot tematska novost. Pisatelj se je z njim preselil iz svojega ljubljenskega kmečkega okolja v urbani svet, pri sestopu v novo okolje pa je s svojim značilnim izdelanim jezikovnim

lastniku drži moralno ogledalo, a s tesnobo v srcu, tesnoba pa izvira iz prevarane vere v ideje, katerih uresničevanje se je sprevrglo v njihov polom.

Roman je umetniški dokument o moralnih razpokih nekega družbenega sistema, ki ni mogel zaživeti, kot je notranje pisateljevo prepričanje, zaradi moralnega razpada njegovih nosilcev in njihove nezmožnosti, da bi se notranje prenovili za nov svet, ki so ga samo oznanjali, udejanjali pa ne.

M. MARKELJ

FERKOVE PESMI

Janko Ferik, sodobni slovenski pesnik iz avstrijske Korške, je že v eni svojih prejšnjih zbirk natisnil naslednje (brez interpunkcij napisane) verzice: »eno / je filozofija / in vzvišen mir / drugo / je življenje / in boj z njim / za vsakdanji kruh«. Z njimi je natančno opredelil razpon med modrovanjem v slonokoščnem stolpu in bridkim vsakdanjim življenjem, areno življenja, kot bi rekel Cankar, in obenem presenetljivo preprosto, tako rekoč v eni točki, prikazal na eni strani usodo pesnika in usodo človeka, oziroma je opozoril na usodnost te dvojnosti. Poezija to dvojnost seveda presega, se pa iz zavdanja dvojnosti prav gotovo napaja, in kadar se, dobiva temnejše tone.

Samozavedanje omenjene dvojnosti je zaznamovalo tudi poezijo Ferikove nove pesniške zbirke Sedim ob robu deževne kaplje, ki je izšla nedavno pri Državni založbi Slovenije. Zbirka obsega devetindeset pesmi, nastalih v letih 1985—1990. Razvrščene so v

tri cikle. Prvi je najboljšežnji in tematsko tudi najbolj razčlenjen, v njem pesnik raziskuje in določa svojo identiteto in položaj v svetu. Lirski subjekt se nekoliko odreka samostojnosti in drugačnosti, ki jo je v prejšnjih Ferkovih zbirkah hote izpostavljati. »Nisem več sam /«, pravi, »v teh mislih / bi lahko / živeli / vsi«. Svet je vsaj relativno harmoničen, a je prav tako relativno katastrofičen. Pesem se tu, dotika

tudi čisto konkretnega prostora in konkretnega časa, npr. Slovenski božič, tu pa tudi bolj samozavestno in bolj kritično zavzeti.

V drugem ciklu je pod skupnim naslovom Rekvjem za starega očeta razvrščenih trinajst pesmi. Pesmi so vse zbrane okrog premisleka o življenju in smrti, narekovalo jih je boleče občutje ob izgubi človeka, ki je bil več kot sorodnik in član družine, bil je koroški Slovenec. Slednje sicer ni nikjer omenjeno, je pa otipljivo v zraku. Iz takega občutja se je porodila tudi naslednja pesem: »En krožnik manj / na mizi / tudi to / je žalost«. Kako malo besed in kako veliko povedane! Nazadnje še presenečenje: vsebina (kazalo) se bere kot samostojna pesem.

I. ZORAN

LISIČJI ČAS

Z izidom kratkega romana Lisičji čas, ki je izšel pri Založbi Mladika, je Cvetko Zagorski zaključil trilogijo Vračanje k sebi. Gre za zanimiv projekt,

ki se napaja iz avtorjevih življenjskih izkušenj z oblastnim komunizmom in z njegovim peklom na Golem otoku. Tovrstne literature je zdaj že kar nekaj in v tem pogledu ne bi mogli govoriti, da izid knjige pomeni pretresljivo novost. Vendar ne smemo pozabiti, da je bil Cvetko Zagorski tisti, ki je prvi od slovenskih »informbirojevcev« opisal strahote taborišč na Golem otoku. Njegovi zapisi, objavljeni v Novi reviji pred sedmimi leti, pomenijo začetek slovenske gootoške literature. Že takrat je urednik Janez Mušič predlagal avtorju, da bi zapise izdal v knjigi, vendar se je Zagorski odločil, da jih še pregnete. V pripravah na pisanje knjige se mu je projekt razširil. Sklenil je obširneje pojasniti ozadja, ki so pripeljala do tega, da se je nekega lepega dne znašel na Golem otoku, v največji evropski povojni mučilnici. Tako je namesto ene nastalo troje knjig: Vračanje k sebi, Vračanje v čas in Lisičji čas.

Pričakovali bi, da bodo vse tri knjige enako ubrane, a je avtor z zadnjo nekoliko pre-

senetil. Prvi dve sta izrazito avtobiografski in sta nastajajoča trilogija začetki tak dokaj nadroben avtorjev življenjski obračun, toda s tretjo je Zagorski izstopil iz avtobiografskih okvirov in stopil v svet literature. Lisičji čas ni osebno pričevanje, pisanje ni neposredno povezano z avtorjevimi izkušnjami, nima popolnega pokritja v realnem dogajanju. Kaj je avtorja nagnilo k temu, lahko samo ugibamo. Verjetno ni daleč od resnice, če zapišemo, da je spoznal, da celoto strašne resnice o Golem otoku lahko poda samo literatura kot resničnost višje vrste. A tako pi-

sanje zahteva drugačen ustvarjalni napon kot pisanje spominskih zapisov, zato se zdi, da bi bilo bolje, če bi trilogija ostala enovita.

M. MARKELJ

PRAVCE NŠTORJE

Po branju knjige Na rdečem oblaku vinograd rase, ki je izšla v zbirki Glasovi pri ČZP Kmečki glas, se bralec presenečen zave, kako bogato in izredno pestro je (bilo?) slovensko ljudsko izročilo, če je bilo mogoče na majhnem koščku naše še tako majhne domovine, med Matajurjem in Korado, nabrati toliko nenavadnih »pravc n štorej«, kot jih prinaša ta knjiga, polna čarobnega sveta, ljudske modrosti, šegavosti in starožitnosti.

Pripovedke o lintuarju, ludru, mrkucinu, ribi škrtu, peklenskih ceganih, desetnicah in drugih bitjih, pojavih in dogodkih, ki so se zapisali v ljudsko izročilo, je pred več kot tridesetimi leti zbral novogoriški slikar Pavel Medvešek, ko je obiskoval odmaknjene vasi na Idrijskem ter zapisoval, kar so mu ljudje povedali. Tako se mu je nabralo obilno gradivo, ki žal ni v celoti natisnjeno v knjigi, saj se mu ga je veliko porazgubilo. Obnoviti in dopolniti ga ni mogel iz preprostega razloga, ker ljudi, ki bi mu lahko povedali nove in stare »pravce« ni več. Kraji, kjer je Medvešek povezal bogati šopek ljudskega izročila, so se v nekaj desetletjih popolnoma spremenili; vasi so se izpraznile, pašniki in njive so se zrasli, znameniti maroni posušili in odmrli, ker jih ni več sadila in negovala skrbna kmečka roka, mladi so odšli s hribov v dolinske tovarne, ki so s pogubnimi sirenskim glasovi preglasile klic zemlje. Življenje v mestnih stanovanjskih silosih pa ne rojeva takih pravc in modrosti, kot so jih zemlja, njive in gozdovi idrijskih hribov.

Po branju knjige Na rdečem oblaku vinograd rase je bralec presenečen, in tudi žalostno zamišljen.

M. MARKELJ

SINUHET IN SINBAD

V zbirki Odisej, ki jo izdaja Mladinska knjiga, sta letos izšli zanimivi knjigi, ki prinašata dvojice starih tekstov iz svetovne knjižne zakladnice: pustolovščine Egipčana Sinuheta in Sindbadova potovanja iz Tisoč in ene noči.

Pripoved o Sinuhetu je ena najstarejših literarnih stvaritev človeškega rodu, napisana je bila pred 4.000 leti, je torej tisočletje starejša od Iliade. Iz štiristoletnega molka jo je iztrgal G. Maspero, ki je leta 1906 izdal celoten prevod tega besedila, nato pa so sledili številni prevodi v svetovne jezike. Slovenski prevod je nastal na osnovi prevoda in komentiranja priredbe slovaškega pisatelja in poznavalca antičnega sveta Vojtecha Zamarovskega. Ne glede na to, da je meja med domišljijo in resničnostjo v pripovedi zabrisana, nam besedilo obudi življenje v starodavnem Egiptu in njegovo izginulo kulturo, zato je branje Sinuheta v enaki meri zabavno kot poučno.

Zbirka pravljic Tisoč in ena noč je svetovno znana, že dolgo jo poznamo tudi pri nas, vendar pa z izidom knjige Sedem potovanj Sindbada pomor-

ščaka prvokrat dobivamo neposredni prevod teh slovskih pravljic iz arabskega izviričnika, prevedla sta jih Mohsen in Magrit Alhady. Prevajalca sta se trudila, da sta kar najzvestveje ohranila slog izviričnika, česar ni mogoče reči za starejše prevode.

MiM

Vojna je kruto presenečenje

Še potem, ko bodo politiki in vojniki s podpisami zagotovili, da ne bodo ponovili vojne, ki je bila nedavno na ozemlju Slovenije, bodo ljudje občutili posledice tega spopada. Popravili bodo ceste in hiše, toda ostal bo strah, ki ga je kljub vsemu nepričakovana vojna vsadila v zavest. Ta rana je huja od bombnih jam v cestah. Ostane tudi po izplačani vojni odškodnini in se ne da preračunati v število.

Računajoč na to, da je vojna pustila v ljudeh take posledice, so brežiški in krški socialni delavci rezervirali eno svojih službenih telefonskih številk za ljudi v stiski, ki bi na center za socialno delo radi povedali oz. povprašali kaj o svoji duševni tesnobi, nastali v vojno. Med tistimi, s katerimi bi se ljudje v stiski lahko pogovorili, je tudi Gordana Rostohar iz krškega Centra za socialno delo. Kot diplomirani psiholog je pripravljena, da so nedavno vojno globoko občutili tudi ljudje v Posavju, saj so bile bitke v Krakovskem gozdu in okrog Brežic tako rekoč na njihovih hišnih pragih. »V minulih dolgih dneh smo ob nevarnosti, ki nam je grozila, doživljali zelo intenzivna čustva strahu, jeze, besa. Bili smo razočarani, negotovi, počutili smo se nemočne. Mislim, da je bilo strah večino ljudi. Eni ne priznajo, da so se bali, pa jih je bilo strah, samo ne dajo si priložnosti, da bi ta strah izživel. V teh dneh, ko napetost vsaj navidezno popušča, razmišljamo tudi o posledicah, ki jih bo ta travmatična stresna situacija pustila v nas in naših otrocih. Vsekakor bodo večje težave in stiske doživljali tisti, ki so bolj ranljivi in manj odporni. Pri nekaterih verjetno ne bo trajnih posledic, veliko pa nas bo še tudi prihodnje dni, tedne ali mesece v čustveni stiski, ki se lahko odrazi tudi na telesnem področju. Lahko nastopi čustvena napetost, nemir, razdražljivost, glavobol, lahko se pojavijo prebavne in srčne težave, ženskam se lahko spremeni menstrualni ritem. Mnogi bodo tudi slabše reagirali v vsakdanjih obremenitvah, ki jih prinaša življenje,« pravi Rostoharjeva o odzivih, ki jih je v ljudeh sprožila vojna.

Če je vojna komu prizanesla, je gotovo najmanj otrokom. Kako se bodo obnašali, je precej odvisno od ravnanja staršev, meni Rostoharjeva. »Zelo majhni otroci se ne zavedajo dejanske nevarnosti, hitro pa prepoznajo strah in ga s staršev prenašajo nase. Zato lahko vidimo raz-

like med otroki, katerih starši so umirjeni in ravnajo v stresnih situacijah trezno, in tistimi, ki vidijo starše panične. Pri otrocih se podobno kot pri odraslih v razmerah, kot je bila vojna, povečuje razdražljivost. Majhni otroci si želijo še več bližine staršev, lahko jih postane ponoči strah, slabo spijo, možni so glavoboli in podobno,« meni Gordana Rostohar. Strinja se s tistimi, ki svetujejo, naj bodo v takih razmerah starši čim več časa z otroki in se z njimi pogovarjajo odkrito. Otroci morajo dobiti čimveč informacij, vendar jim je potrebno pojasnjevati na njim dostopen način.

Da strah zleze v glave in pod kožo, ne glede na to, koliko let ima človek, so se v minulih dneh dobro prepričali tudi zdravniki. Dr. Rudolf Ladika, v. d. direktorja v krškem zdravstvenem domu, pravi, da se je v času vojne precej ljudi zateklo po zdravniško pomoč in v večini primerov so zdravniki ugotovili isto diagnozo: strah pred vojno. »Ogromno je bilo psihičnih stisk in stresov. Duševnim bolnikom se je stanje zaradi strahu in negotovosti poslabšalo. Precej ljudi je doživelo epileptični napad. Vojna je kot stresna situacija delovala tako na bolnike kot na njihove bližnje. Kaj se je zgodilo? Ljudje so v teh dneh kar silili v bolnišnico, medtem ko se je običajno branilo,« ugotavlja dr. Ladika. Toda ljudje, ki jih omenja zdravnik, so bili doma. Kaj so potem takem doživljali šele vojniki na bojiščih, na primer v bližnjem Krakovskem gozdu? Zdravniki so blažili tudi njihove globoke depresije in jim pomagali prenesti ubijajočo razpoto med življenje in smrt.

Tovrstne posledice vojne, ki ostajajo še po izstavljenih računih za opeko, asfalt in pšenico, govore vendarle še o nečem. V nič devajavo velikopetozne priprave na vojno, ki se jim je reko »Nič nas ne sme presenetiti!«, armadni inšpekcijski pregled narejenih varnostnih in obrambnih načrtov in podobno. Pokazalo se je, da ljudje niso pripravljene, meni dr. Ladika. Niso pripravljene niti na omenjene zdravstvene spremembe pri svojih najbližjih. Ne sprejemajo vloge bolnišnice v izrednih razmerah, saj so bolnice takrat nekako rezervirane za ranjence. Na nepripravljenost kaže tudi odnos do zaklonišč. Bili so primeri, da so ljudje bežali iz zaklonišč namesto vanje. Bili so se zapirli vrat, čeprav je zavijajoča sirena obveščala o nevarnih letalih. Ne nazadnje pa na vso neresnost priprav na vojno, ki

Dr. Rudolf Ladika Gordana Rostohar

so jih bila polna usta, opozarja tudi dejstvo, da niso vsa zaklonišča ravno predpisno opremljena in da nekaterih nikoli niso tehnično preverili. Če so ljudje poznali take reči, so imeli ob pokanju pušk razlog več za strah.

Žal je omenjen strah posledica nastopaštva ljudi, ki se delajo junake nad junaki. Tak strah povzroča generalne igrice. Imajo to moč, čeprav zdrava pamet lahko v njih razbere nesmisleno početje. Kot dober nasvet bi zato lahko prebrali besede dr. Jožeta Lokarja: Ločiti je treba med igro generalov in politikov ter vlogo in usodo malih ljudi. Nima smisla, da bi se ljudje prepirali na posamični ravni, ker nismo krivi za nastali položaj, ampak smo vsi njegove žrtve. Žrtve so navsezadnje tudi vsi vojniki, bodisi teritorialci bodisi ranjeni vojniki zvezne armade, ki jih poveljniki oklepni niso hoteli izročiti slovenskim zdravnikom, ampak so jih raje mučili z vožnjo po soncu. »Kajti kaj je vojna? To je pretep dveh ljudi, ki nimata nič drug proti drugemu. Loči ju samo uniforma,« bi rekel dr. Ladika.

Leta 1995 telefon v vsakem domu

Stanje oz. stopnja razvitosti telekomunikacijskih omrežij in naprav je v novomeški občini zaskrbljivo slaba in že predstavlja oviro nadaljnjemu gospodarskemu razvoju občine. V Novem mestu bodo v prihodnjem letu dokončno zapolnjene vse proste kapacitete glavne centrale, ki je za povrh tehnološko zastarela, kakovost telefonskega prometa pa je že danes kritična.

Zmogljivosti omrežja v celotni občini in na vseh ravneh so na robu polne zasedenosti, ponekod pa v celoti izčrpane. Še posebej velja to na mestnem območju. Še krajeno telefonsko omrežje gradili vedno le za trenutne potrebe uporabnikov, zaradi česar zdaj skoraj ni mestnega predela, kjer bi imeli dolgoročno ustrezno mrežo. Nevzdržne razmere za silo rešujejo s spremembami številk in vključevanjem dvojčkov, kar pa povzroča nezadovoljstvo in pomeni nesistemske rešitve. Marsikje že povsem polne so tudi medkrajne zveze med novomeško glavno centralo in končnimi telefonskimi centralami, kar bo seveda zahtevalo skladen razvoj celotnega omrežja oz. hkratno gradnjo krajene in medkrajne zveze ter zvez in nove glavne centrale.

Zaradi tega so v Podjetju za pit—promet Novo mesto pripravili in usklajevanju z občinsko vlado, ki je pred sprejetjem programa v občini-

skem parlamentu trajalo več mesecev, nekajkrat popravili program razvoja, s katerim želijo odpraviti nakopičene probleme. Vlada se je bila prisiljena vključiti v razreševanje problematike, da bi preprečili popoln telekomunikacijski kolaps, bo pa tudi bdela nad izvajanjem programa preko posebnega odbora, ki ga je imenovala v ta namen. Vlada je tudi zahtevala od pit—podjetja, naj izdela program racionalizacije poslovanja na vseh področjih ter glede na dosedanje slabo gospodarjenje z lastnimi sredstvi organizacijo skrajno gospodarnega finančnega poslovanja in okrepitev finančne službe.

Podjetje za pit—promet Novo mesto je pri telefonskih storitvah v slabšem položaju od ostalih pit podjetij v Sloveniji, saj je na zadnjem mestu po številu ustvarjenih impulzov na naročnika. To pomeni tudi manj denarja. Poleg tega ima novomeško pit podjetje izredno gosto poštno omrežje, ki zahteva veliko število zaposlenih, ustrezne donosnosti ni. Večino prihodkov poštnega prometa ustvarijo bančne storitve in plačilni promet, kar pa zdaj zaradi stečajev bank, izsiljevanja nižjih cen ipd. postaja tudi vse bolj nezanesljivo.

V novomeški občini je zdaj blizu 13 tisoč telefonskih naročnikov, kar pomeni, da pride 21 telefonov na sto prebivalcev. Največja telefonska gostota je v samem Novem mestu, in sicer pride skoraj 30 telefonov na sto prebivalcev. V Šmarjeti jih je slabih 23, v Straži 22, v Dolenjskih Toplicah 20, v Mirni Peči le 6, v Brusnicah 5, v Hinjah pa imajo natančno 0,74 telefona na sto prebivalcev. Novomeški poštarji so si z omenjenim programom razvoja telekomunikacijskih naprav in omrežij zadali nalogo, da bodo do leta 1995 pripeljali telefon v vsako hišo ali stanovanje, polno zadovoljene pa bi bile tudi potrebe gospodarstva. S 35 telefonskimi priključki na sto prebivalcev v letu 1995 bi se približali standardu razvitih držav. Tako naj bi v doglednem času tako dobilo telefon 8 tisoč novih naročnikov, 2.800 priključkov pa bi imeli v občini še v rezervi.

Za doseg tega cilja bodo morali kupiti novo glavno telefonsko centralo v Novem mestu, ki bo v digitalni izvedbi, za njeno postavitev pa je treba najprej zgraditi novih 800 kvadratnih metrov poštnega poslopja. Vse to skupaj naj bi stalo 90 milijonov dinarjev. Zveze z Ljubljano bodo zagotovljene z gradnjo digitalnih sistemov po obstoječem medkrajnem kablu, z gradnjo digitalnih radijskih sistemov in po novem optičnem kablu Ljubljana—Novo mesto—Bregana, katerega postavitev sovпада z gradnjo avto ceste. Krajeno telefonsko omrežje bo po programu dograjeno v skladu s potrebami na posameznih področjih, novo pa zgradijo tam, kjer ga ni ali je v značilni izvedbi in premajhnih kapacitet. V Birčni vasi bodo zamenjali sedanjo centralo, za kar bodo morali še zgraditi prostore. Zveze z glavno centralo bodo zagotovljene s postavitvijo

optičnega kabla in digitalnega prenosnega sistema. Krajeno telefonsko omrežje bo razširjeno glede na število interesentov za priključek. V Brusnicah je centrala že zgrajena in bo kasneje lahko razširjena, izgradnja krajnega omrežja pa je že v teku. V Dolenjskih Toplicah bo centrala razširjena, krajeno omrežje bodo morali dograditi in zamenjati značno izvedbo z zemeljsko. V Hinjah bodo razširili centralo z opremo od drugod, za krajeno telefonsko omrežje so izdelani projekti. Za Mirno Peč je centrala že kupljena, prostori nared, krajeno omrežje pa je potrebno še dograditi in kot skoraj povsod zgraditi razvodno omrežje. Za Otočec bodo kupili digitalno centralo in jo postavili v nadstropju gasilskega doma. Krajeno telefonsko omrežje bo treba v celoti zgraditi od nove lokacije centrale do naročnikov, projekt za to pa je delajo. Enaka centrala kot v Otočcu bo v Stopičah; prostoro zanjo bo treba še zgraditi in do njih pripeljati krajeno omrežje, ki ga bo treba zgraditi v zemeljski izvedbi. Tudi v Straži bo postavljena nova digitalna centrala, za kar so prostori zagotovljeni, treba pa bo dograditi krajeno omrežje. Telefonska centrala v Škocjanu bo razširjena, krajeno omrežje bo potrebno dograditi z razvodnim omrežjem. V Šentjernejju bo zgrajena nova centrala, dograditi bo treba krajeno omrežje. V Šmarjeti bo treba le dograditi razvodno omrežje. V Žužemberku bo centrala razširjena, krajeno omrežje pa bodo dogradili z razvodnim omrežjem. Na desnem bregu Krke bo treba zgraditi celotno omrežje. Skoraj povsod bo treba dograjevati tudi povezave z glavno centralo. Stroški za izgradnjo krajevnih omrežij končnih central so ocenjeni na 98,7 milijona dinarjev, stroški za izgradnjo krajnega omrežja Novega mesta na 170 milijonov dinarjev, medkrajne zveze in končne centrale s prostori pa naj bi stale 41,3 milijona dinarjev.

Celoten program posodobitve telefonskega omrežja v novomeški občini je torej »težak« 400 milijonov dinarjev. 127,3 milijona dinarjev naj bi v petih letih za izvedbo prispevalo samo novomeško pit podjetje, več menda ne more, ker cene še vedno niso ekonomizirane in nimajo prostih rok v vodenju poslovne politike. Od bodočih naročnikov z območja Novega mesta naj bi zbrali dobrih 169, od bodočih naročnikov iz drugih območij v občini pa 103,6 milijona dinarjev. Že doslej so naročniki, uporabniki v veliki meri sofinancirali telefonsko omrežje. V bližnji prihodnosti očito še ne bo drugače. Novo je le to, da bodo bodoči naročniki v vsej občini ne glede na dejanske stroške plačali za priključek enako in sicer je predlog, naj bi bila enotna cena novega telefonskega priključka 2.800 nemških mark (trenutno je to 35.000 dinarjev). Cena priključka za manjša podjetja in družbene dejavnosti naj bi bila dvakrat, za ostala podjetja pa trikrat tolikšna.

Z.L.—D.

OBRAZI

»Še za štet jih je veliko...«

»Veste, zadnjič me je poklical sin Tone iz Ljubljane. Spomnil me je, kako sem vedno zdihovala, češ, bog ne daj, da bi doživela še tretjo vojno. Zdjaj si pa jo, mama, me je spomnil sin. Jaz pa upam, da sem jo tudi že preživela.« Tako pripoveduje Corelova Neža iz Stalcarjev na Kočevskem. Štirindevetdeset jih je dopolnila marca letos. Vsa drobna in krhka se zdi na prvi pogled, le živahne kretanje rok in glave, ko pripoveduje o svojem dolgem življenju, dajejo slutiti veliko življenjsko moč, s katero je morala premagovati nešteto skrbi in težav. Sedaj se skoraj ne premakne iz svoje sobe, saj so jo izdale noge in kosti, pa se boji, da bi si kaj polomila, če bi se sama spustila po stopnicah.

»O, včasih sem bila pa močna ženska,« pravi Neža samozavestno, »marsikatero možakarja sem ugnala, saj sem bila vajena vsakega dela.« Ni kaj, gre ji verjeti, kajti Neža je ena tistih redkih še živčih kostelskih žena, ki jih je življenje znova in znova postavljalo na trdo preizkušnjo. Čim so v dolino Kolpe zapihali jesenski vetrovi, že so možje posegli po svojih oprtačih in se odpravili v svet. Sledili so dolgi zimski meseci samote, dela z živino in otroki, dokler niso pomladne sapa pripeljale moških zopet nazaj. Nežini pogledi so tako vsako jesen spremljali v svet starega očeta, očeta in nazadnje še moža. Bil je to vsakoletni poslovljni obred kostelskih žena, tako samoumeven, kot je bilo samoumev-

no, da so jesenski oblaki zatemnili nebo. Krošnjarija tam do Dunaja in slavonskih ravnin je bila kostelskim moškim usojena in sprejemali so jo na svoja pleča kot nekaj povsem naravnega.

Tudi ženske se niso potikale okoli voglov in žalovale celo dolgo zimo. So imele drugega dela dovolj. Zvečer pa so se shajale na skupnih prejah in drugih opravilih, tekla je beseda in valovila je pesem. »Tako smo peli vsak večer, stari in mladi, da se je vse treslo. Poznali smo narodne in pobožne pesmi. Starejše ženske pa so pripovedovale zgodbe. O Turkih, ki so ropali v okolici, pa o Napoleonovi vojski, ki je šla tukaj čez. Precej zgodbe je povezanih z njo. Moja mati so jih še znali pripovedovati. Tudi o tem, kako je dal leta 1809 Napoleon požgati bližnji kostelski grad. Tako je minila zima v pesmi in delu. Pridne so bile te ženske, zakaj to so morale biti, se spominja svojih prednic Neža, govorec v pojocem kostelskem narečju, ki nekoliko spominja na belokranjščino.

Neža je bila rojena v Žagi na bregu nad Kolpo. Včasih so bili tam kočevski vinogradi, pa so jih verjetno zaradi trne bolezni ali kakšnega drugega vzroka opustili in v zidanice so se nasečili Slovenci. Toda Neža je hodila še v nemško šolo. Ni je pa še dokončala, ko je že morala služiti svoj kruh. Najprej kot pestrna, potem kot služkinja pri različnih gospodarjih. Še najdlje, kar pet let, je bila pri Janežiču na trdni kmetiji z mlinom, žago in gostilno. Kočevjarji so sem nosili mlet žito in mlelo se je podnevi in ponoči. Neža je bila močna in primerna za vsa kmečka dela. Kljub trdemu delu pa ima lepe spomine na mladost, saj je bila dolina polna življenja. Čez Kolpo so se na Hrvaško vozili s čolni k maši in po drugih opravkih, ob nedeljah in praznikih pa se je na slovensko stran pripeljala hrvaška mladina in plesa ter pesmi je bilo dovolj. Nikoli se niso pokarali ali stegli.

Skrb za vsakdanji kruh jo je popeljala tudi iz domače doline vse tja do Zagreba in Siska, kjer je spoznala poznejšega moža, tudi domačina iz zgornje Poljanske doline. Poročila sta se in se preselila nazaj v dolino ob Kolpi. Rodili so se jim trije sinovi. Najstarejši je bil Miha. Bil je partizan. Triinštrideset let je bil ob napadu na Turjak hudo ranjen. Prepeljali so ga v partizansko bolnišnico v roške gozdove, koder se je za njim zgubila vsakršna sled. Materina skrb je zato toliko bolj veljala preostalima dvema sinovoma. Drugi, Tone, je tudi odšel s partizani. Tam je hudo zbolel in se dolgo zdravil v Črnomlju. Neža je preveč skrbelo zanj, da bi zdražala doma. Nekajkrat se je odpravila k njemu v Črnomelj. Nadelala si je nahrbtnik z dobrotami, kolikor jih je pač bilo moč v vojnem času nabrati, in se peš odpravila v Črnomelj. Hodila je celo noč. Večkrat so jo ustavile straže, ona pa jih je vnaprej opozarjala: »Ne streljajte, fantje, stara baba gre.« Srečno jo je odnesla, lahko pa bi se vse skupaj končalo tudi drugače. Srečno se je vojna končala tudi za sina Toneta. Danes živi v Ljubljani. Najmlajši sin Franci je bil med vojno še premajhen, da bi se je udeležil. Sedaj živi v Stalcarjih in skupaj s snaho skrbi za ostarelo Nežo.

Svojčas je bila Neža kaj brihtna in šaljiva ženska in v vsaki družbi so je bili veseli. Delo je ob šali in pesmi hitreje minilo. Kanček iskrivosti in družabnosti ji je ostalo tudi za devedeseta leta. S pristrčnostjo, lastno ljudem iz teh divjih obkoljskih krajev, je vesela obiska in prilžnosti, da pokramlja o starih časih. Ne skriva tudi hrepeneja po dolini ob Kolpi in svoji skromni leseni hišici, ki jo je podedovala po očetu, kajti edini brat ji je izginil v vrtincu ruske revolucije po prvi svetovni vojni. Zaveda pa se, da bo njeno hrepenje težko uresničljivo. Že nekaj let ni videla svoje doline. Kdo ve, če jo bo še kdaj. Leta so leta. »Še za štet jih je veliko, kaj šele za živet,« se pošali na račun svoje starosti Neža.

T. JAKŠE

Bodo Krasničani vzeli pravico v svoje roke?

Krasinec velja za eno najbolj kmetijskih vasi ne le v metliški občini, ampak v vsej Beli krajini. Tako rekoč pri vsaki hiši kmetujejo, precej več kmetij, kot je sicer navada po belokranjskih vaseh, pa je povsem čistih. Pred dobrimi tremi desetletji, ko so pričeli Krasničanom odvzemati zemljo najprej za melioracije in pozneje še za arondacijo, pa je bila zemlja zanje edini vir preživljanja. Zaradi vseh krivic, ki so se jim takrat dogajale, seveda pa tudi zato, ker obdelovalno zemljo še vedno potrebujejo, so Krasničani letos naslovili vlogo na metliško komisijo za denacionalizacijo ter na izvršni svet skupščine občine Metlika z zahtevo, naj takoj skliče predstavnike metliške in črnomaljske kmetijske zadruge, obeh belokranjskih skupščin občin, Gozdnega gospodarstva ter pooblaščenca vaške skupnosti Krasinec. Krasničani namreč zahtevajo zemljo nazaj, začasno vsaj v najem.

Vendar doslej sestanka še ni bilo, Krasničani pa že obljublajo, da bodo, če problem ne bo kmalu rešen, letošnjo jesen vzeli pravico v svoje roke.

POŽIGI V ČUDNIH OKOLIŠČINAH

Sicer pa je zgodba o tem, kako so Krasničani prišli ob svojo zemljo, precej dolga in sega, kot že rečeno, več kot tri desetletja nazaj. Vaščani, ki so se dogodke preživljali, se pripeljujev še dobro spominjajo, o njih pa je, kot je sam dejal, s polno mero odgovornosti pripovedoval Anton Pezdirc, ki ga Belokranjci bolje poznajo kot Mikolaša. Pezdirc in Jože Klepec, oba čista kmeta, sta od 30 lastnikov, ki so bili ob zemljo (prodati jo je sicer moralo 40 lastnikov, vendar pri desetih bodisi ni nasledstva ali pa so se potomci odrekli in ne uveljavljajo pravice do vrnite zemlje), dobila pooblastila, da jih zastopata v postopkih za vrnitev zemlje.

Prva melioracija se je pri nas pričela leta 1948. S črnomaljskega okraja so prišli na Krasinec ter nas seznanili, da bodo meliorirali stelnike ter tako naredili rodovitna polja. Zemljo so dali v najem posestvu Vinomer, ki jo je nekaj let obdeloval. Leta 1952 pa so pričeli meliorirati v večjem obsegu. Lastniki zemlje takrat nismo dobili niti odločb, pripoveduje Pezdirc, »ko pa so leta 1956 pričeli graditi hleve, v katerih danes redijo piščance, so se odgovorni spomnili, da bi bilo potrebno urediti lastninske odnose. Toda

Del piščanje farne črnomaljske kmetijske zadruge na Krasincu.

lastniki se nismo strinjali, da bi zemljo bodisi dali v zakup ali prodali. Zato so začeli na nas pritiskati na različne načine, nas maltretirati. Od leta 1956 do 1962 je bilo v naši vasi kar 20 požigov gospodarskih postopij v čudnih in za nas še vedno nepojasnjenih okoliščinah, in to predvsem jeseni, ko smo jih napolnili s pridelki. S tem so nas hoteli osiromašiti. Po našem mnenju je bil namen teh požigov prisiliti nas, da pristanemo na prodajo zemlje po sramotno nizki ceni.

Vedeli smo, da ognja ne podtika nihče od vaščanov, a so nas zaslisevali in hoteli prisiliti, da spremenimo mnenje in nas prepričati, da oblast ni tista, ki počne te grobrije. Pod vsemi psihičnimi in fizičnimi pritiski, pod težo strašnega terorja, zaslisevanj ter zaradi strahu pred novim ognjem smo obupali in zemljo prodali po smešno nizki ceni. Da bi nas oblast prepričala, v kakšni zmoti smo bili, ko smo jo krivili požarov, so si »izmislili« celo požigalca. Revez je dobil štiri leta zapora, a so ga po poltretjem letu izpustili. Krasničani še vedno trdimo, da je bil ta človek obsojen po krivici, čeprav nam tega takrat niso dovolili povedati na sodišču,« se spominja Mikolaš.

Z ODLOČBAMI OB ZEMLJO

Kakšna je bila cena zemlje, pove že podatek, da je Pezdirc za izkupiček od dveh hektarov zemlje — odvezli pa so mu 5 ha — kupil telička! Potem ko so zemljo odkupili, odnose zemljiško-knjižno uredili ter so nekdanji lastniki vse skupaj tudi podpisali, požarov na Krasincu ni bilo več. Da pa ni šlo tako lahko in da se ljudje tudi takrat, ko so prejeli v roke odločbo, s prodajo niso strinjali, potrjujejo obrazložitev odločb kot tudi pritožbe na odločbe, ki jih Krasničani še vedno pazljivo hranijo, čeprav že vse orumenele in delno raztrgane. Zanimivo je, da so vsi lastniki dobili po vsebini skoraj identično odločbo, pa naj je šlo za gozd stelnik ali pašnik. Izdal jih je občinski ljudski odbor Metlika. Tako je v odločbah, s katerimi so pobirali stelnike, zapisano, da se lastnikom odzamejo za 5 let in izročijo Gozdnarsko lesni poslovni zvezi Novo mesto z namenom, da izvede agrotehnične in gozdnotehnične ukrepe, potem pa uredi plantazijski nasad zelenega bora. Navajajo najemne pogoje ter da mora lastnik po prvih petih letih in po vsakih nadaljnjih petih letih povrniti investitorju vse stroške, ki jih je imel pri ureditvi nasada ter izplačati prirastek v nasadu, da lahko postane znova lastnik. V obrazložitvi je še rečeno, da je večina lastnikov zemljišč v kompleksu, v katerem se nahaja tudi zemljišče lastnika, ki mu je

bila odločba poslana, dala svoja zemljišča v zakup omenjenemu investitorju. Kot piše v obrazložitvi, ki jo je podpisal tajnik občinskega ljudskega odbora, bi zemljišče stranke tvorilo enklavo v kompleksu, izločitev zemljišča iz agrotehničnih del pa bi onemogočala ali vsaj znatno ovirala izvedbo ukrepov. Stranka je bila — je še moč prebrati v obrazložitvi — zaslšana, in je izjavila, da ne dovoli vključitve svojega zemljišča v kompleks pod pogoji, ki jih je ponudil investitor, zato so se morali odločiti tako, kot je zapisano v odločbi.

Podobna je bila tudi vsebina odločbe, s katero so bili ljudje ob pašnike, le da naj bi jih odvezli za 15 let in izročili investitorju, poslovni zvezi Črnomelj, z namenom, da izvede agromelioracije in zemljišča »spremeni v rodovito zemljo, ki bo dajala za našo občino povprečne hektarske donose«. V obrazložitvi so dodali, da je že vnaprej očitno, da lastnik zemlje ne bo mogel opraviti predpisanih agromelioracijskih del, če pa bi jih, bi bilo to nesmotrno. Mnogi kmetovalci, lastniki zemljišč v kompleksu 350 hektarov, v katerem se nahajajo tudi parcele lastnika, ki je prejel odločbo, so, kot piše v obrazložitvi, z investitorjem sklenili zakupno ali kupoprodajno pogodbo. Stranka, ki je prejela odločbo, pa je ob zaščitanju izjavila, da zemlje ne prodaja niti ne da v zakup. Tako kot pri odvzemu stelnikov tudi tu piše o enklavi, ki bi ovirala obdelavo celotnega kompleksa, če vanj strankine zemlje ne bi vključili.

Seveda se je bilo zoper odločbe moč tudi pritožiti, toda tisti, ki je to storil, je dobil v roke novo odločbo, iz katere je zvedel predvsem, da njegova pritožba ni utemeljena in da so mu zaprta vsa nadaljnja vrata za morebitne pritožbe. »Pri vsem skupaj moti predvsem to, da smo vsi prejeli odločbe, v katerih je pisalo, kako bi bile naše parcele, če jih ne prodamo, nekakšni otoki sredi meliorirane zemlje. Toda če bi vse te otočke sestavili skupaj, bi dobili celoto,« pravi Pezdirc, ki se spominja, da je meliorirana polja nekaj časa obdelovala črnomaljska kmetijska zadruga, potem pa je obdelavo začela opuščati. Danes ima ta zadruga na krasinški zemlji le piščančjo farmo. »Po letu 1960 so začeli nekatera meliorirana polja celo zasajevati z ničevnim zelenim borom, tako da je danes obdelovalne zemlje le še kakšnih 50 hektarov, najmanj toliko pa je je zaraslo kopinje. Prav smešno pa je, da GG poleg iste zemlje, ki so jo kmetje prodali, uživa tudi isto, ki jo ljudje niso nikoli prodali. Zahtevali smo že, naj postavijo mejnike, pa na GG pravijo, da nimajo denarja,« pravi Mikolaš in Klepec.

»SAMI BOMO PREORALI ZEMLJO!«

»Moti in boli nas, da je občinski ljudski odbor Metlika z odločbami odvzel zemljo svojim občanom in jo dal v najem Črnomaljcem. Čeprav nam odločbah piše, da so bile izdane na osnovi sklepa občinskega zbora in zbora proizvajalcev metliškega občinskega ljudskega odbora, pa kot odbornik iz tistih časov vem, da o tem nismo nikoli sklepal,« pojasnjuje Pezdirc, skupaj s Klepecem pa še dodata, da je črnomaljska kmetijska zadruga takrat, ko je zemljo dajala v najem, obvestila le svoje kooperante s Cerkvišč in iz Gribelj, torej iz sosednje občine, čeprav ta zemlja ni bila nikoli njihova. Po njunem mnenju bi morali imeti prednost Krasničani, ki sedaj hodijo kupovat seno in obdelovati zemljo na Hrvaško.

Zato zahtevajo, da skupščina občine Metlika začasno — dokler se pravno ne uredi drugače — vzame črnomaljski kmetijski zadrugi pravico do upravljanja z nekdanjo njihovo zemljo in jo da v najem Krasničanom. V tem primeru gre za 70 hektarov zemlje, ki je bila nekdanji last 30 lastnikov, ki jih zastopata Klepec in Pezdirc, in ki so jo vsi pripravljene vzorno obdelovati. »Če se to ne bo zgodilo, bomo prisiljeni najti rešitev na svojo pest. Obljubljam, da bomo letošnjo jesen sami preorali in posejali ta polja,« povesta v imenu Krasničanov njejova zastopnika.

»To pa ni naša edina zahteva. Naša vaška skupnost je imela nekoč 15 hektarov svoje zemlje, za katero smo plačevali davek. Z njo je upravljala odbor, ki smo ga na novo volili vsakih tri leta. Leta 1952 nam jo je republiški sekretariat za kmetijstvo odzvel in jo kot splošno ljudsko premoženje dal metliški občini. Obljubljam, da bomo imeli na tej zemlji še naprej takšne pravice kot prej, a se to ni zgodilo. Metliška občina je dala zemljo v upravljanje črnomaljski kmetijski zadrugi, ta pa jo je nekaj že prodala. Tudi nekdanjo zemljo vaške skupnosti zahteva naša skupnost nazaj. Zavedamo se, da prav vsega ne bomo mogli dobiti, zato pa želimo vsaj 4 hektare veliko zemljišče, na katerem je bil nekdanji gozd, ki pa ga je GG posekala in delno pogozdila,« pove želje Krasničanov Mikolaš.

In kaj pravi na zahteve prebivalcev Krasinca druga stran, kmetijska zadruga Črnomelj? Povedali so, da so pred približno 30 leti na Krasincu krčili stelnike in zgradili farmo. Zemljišča so bila v glavnem na podlagi kupoprodajnih pogodb kupljena od lastnikov stelnikov. Danes ima črnomaljska zadruga v lasti in uporabi nekaj več kot 50 hektarov meliorirane in obdelovalne zemlje, medtem ko je nekaj oddala GG, nekaj za zadrugo neustreznih zemljišč pa so vrnili kmetom. Večina zadrugnih zemljišč imajo v najemu združeni kmetje, ki po podatkih, ki jih je bilo moč dobiti na zadrugi, zredijo letno 350 do 400 govejih pitancev. Najemniki so pretežno kmetje s Cerkvišč in iz Gribelj, ki so kooperanti črnomaljske zadruge. V petih hlevih na krasinški farmi pa letno spijajo 250 do 300 tisoč dvo kilogramskih piščancev. V zadrugi zatrjujejo, da so lastninski odnosi po sedanjih zakonodajih urejeni. Izjema je le nekaj primerov, kjer so v teku še zamjenjave. Pravijo pa, da bodo ustrezno ukrepali, če se bo zakonodaja spremenila. Dodajajo še, da je bilo po njihovem mnenju z melioracijo narejeno koristno delo, saj so, sicer z večjimi vlaganji, nastala iz stelnikov rodovitna polja.

In skupščina občine Metlika? Njen predsednik Branko Mačkovič je povedal, da oni v takšnih postopkih niso stranka in se nimajo pravice vikasi, vendar bodo to kljub temu storili, ker so pripravljene pomagati in rešiti spor. Vsekakor bodo, po njegovih besedah, sestanek, ki ga zahtevajo Krasničani, sklicali čim prej bo mogoče, zagotovo pa bi že bil, če ne bi bilo vojne.

Upajmo le, da se bodo stvari ugodno rešile za vse strani in da se za Krasničane ne bo začela še ena vojna, pa četudi le papirnata.

M. BEZEK — JAKŠE

Jože Klepec

Anton Pezdirc

NAGRADA NA BUČKO

Žreb je izmed reševalcev 26. nagradne križanke izbral MOJCO BREZNIČAR z Bučke. Za nagrado bo prejela knjigo Margaret Atwood Deklina zgodba. Nagradjenki čestitam.

Rešite današnja križanka in pošljite rešitev najkasneje do 5. avgusta na naslov: Uredništvo Dolenjskega lista, Glavni trg 24, 68000 Novo mesto, s pripisom KRIŽANKA 28.

REŠITEV 26. NAGRADNE KRIŽANKE

Pravila rešitev 26. nagradne križanke se, brano po vodoravnih vrstah, glasi: SKUD, ŠARM, JELKO, KACIN, AORTA, ETE, INFORMIRAN, ETAPA, RJ, AETIJ, SADE, PROSTATA, INA, LISTA, ENA, KNA, AVE, NAVOR, EDI, TAMPON, SEKTOR, OL, SLA, TARA.

MISLI

Razvoj in napredek je delo nadpovprečja.

F. BUČAR

Jedro vsakega totalitarnega režima je prav in tem, da poskuša rešiti zavoženi družabni in gospodarski red na račun človekovega duhovnega osebnega življenja, ki ga omeji in tipizira.

B. GRAFENAUER

Sreče ni mogoče imeti, mogoče jo je le živeti.

M. TAVČAR

Izguba jezika ni samo izguba besedja, izguba kulture, izguba življenja. Nobena jezika ne more nadomestiti drug jezik s svojo vrednostjo.

P.P. WIPLINGER

A crossword puzzle grid with various clues in Slovenian. The grid is 15 columns wide and 10 rows high. Clues include 'SRBSKA POKRAJINA', 'KRADJIVEC', 'GR. DEZELA', 'STREŽNIK', 'MORSKA RIBA', 'DEL. BATNEGA STROJA', 'SPOKORNIK', 'PRESTOLNICA GRUPE TRAVNATA RAVAN', 'NASELJE', 'PRVAK', 'RM. CESAR CIGAN', 'GORILNO OLJE', 'NARAMNIK', 'MARBORSKA FIRMA', 'VINSKI CVET', 'EGON TOMC SKRNJICA ZA ROČNA DELA', 'IT. PEVKA PAVONE', and 'BIBLUSKA OSEBA'.

Usoda umetnin in starin v vojni

Vihar 2. svetovne vojne je razmetal umetnine in starine po vsem svetu — Bajni umetnostni pleni — Kaj se še skriva v Sovjetski zvezi in ZDA

4. aprila 1945 je oddelek ameriške vojske prodril v zombardirano mesto Merkers v vzhodni nemški pokrajini Turingiji. V bližnjem opuščnem rudniku soli so kakih 700 metrov pod površjem našli na bajen zaklad. Po tleh opuščnega rudnika je ležalo več sto ton zlatih palic iz nemških državnih zlatih rezerv, na vagončkih in ob stenah rovov so stale slike velikih svetovnih mojstrov od Raffaela, Duererja in Renoira do Rembrandta in Van Eycka. Tam so bili tudi dragoceni muzejski predmeti, od starogrških rimskih in starogrških kulturnih spomenikov do navdse dragocenih srednjeveških rokopisov in knjig, skratka v opuščeni rudniški rovih je bil shranjen zaklad, kakršnega si le stežka zamislimo in kakršnega najbrž nikoli več ne bo zbran na enem mestu. Vojaki so dragocenosti hitro zapakirali v zaboje in vse skupaj prepepeljali v ameriško okupacijsko cono.

Izkazalo se je, da so se dragocenosti znašle v solnem rudniku po nalogu samega Hitlerja. Upal je, da bodo dragocenosti iz nemških galerij in muzejev — mnoge pa naropane drugod in v sami Nemčiji od židovskih lastnikov — na varnem pred zavezniškimi bombniki in napredujočimi silami Rdeče armade. Vendar je ukaz prišel prepozno, da bi na varno spravili vse dragocenosti. Tudi rdečearmejski so zasegli bajne umetnostne zaklade. Pri osvojitvi Berlina so zajeli velikansko zbirko umetnin iz tamkajšnjih muzejev in galerij. V nekaj tednih je v njihove roke prišlo še ogromno dragocenosti iz drugih muzejev, galerij, arhivov, knjižnic in privatnih zbirk, tudi iz Hitlerjeve osebne umetnostne zbirke. V roke so dobili dela Goye, Bruegla, El Greca, Duererja, Moneta, van Gogha, Rembrandta, Cezanna, Raffaela, Leonarda in Tiziana, Schiemannove zlate najdenine

iz Troje, srednjeveške rokopise in sakralne dragocenosti. Okrog 2 milijona zaplenjenih umetnin in starin, danes vrednih več milijard dolarjev, so odpeljali v Moskvo. To je bil verjetno največji umetnostni plen v zgodovini človeštva.

Po končani vojni so Američani sčasoma vrnili večino zajetih umetnin Zahodni Nemčiji, sovjeti pa del svojega plena Vzhodni Nemčiji. Vsega pa ni bilo mogoče vrniti, saj ni niti točno vedelo, kaj vse so iz Nemčije odpeljali in kam. Kar za pol milijona umetnin, ki so jih odpeljali v Sovjetsko zvezo, je skrivnostno izginilo. Sovjetske oblasti so zatrjevale, da ni nič ostalo in da so vse vrnili Vzhodni Nemčiji, vendar so strokovnjaki dvomili, da je res tako. Njihove sume je letos potrdil 33-letni profesor umetnostne zgodovine Aleksej Rastorgajev z moskovske državne univerze, ki je javnost obvestil, da imajo nekatere sovjetske umetnostne galerije in muzeje tajne depoje, v katerih so shranjeni iz Nemčije odpeljani umetnostni zakladi.

Napačno bi bilo, če bi vse te prikrite umetnine in starine imeli kar za nemško last. Veliko umetnostnega bogastva so nacisti naropali. Umetnostni ropi so se začeli v Nemčiji že leta 1939, ko je Hitler prišel na oblast. Polastili so se zasebnih zbirk bogatih židovskih zbirateljev umetnin, veliko umetnin — domnevajo da okrog 5000 (med njimi dela van Gogha) — so nacisti uničili, ker so jih proglasili za degenerativne. Ko je nemški vojaški stroj gazil evropske države, so v okupiranih državah ropali umetnine in jih odnašali v Nemčijo. V vzhodnoevropskih deželah so izropali kakih 2000 muzejev, arhivov in knjižnic, veliko umetnin in dragocenih starin pa so neusmiljeno uničili. V Sovjetski zvezi so uničili, nakradli ali

poškodovali več kot pol milijona muzejskih predmetov, ta čas vrednih milijardo dolarjev. Ropanje je bilo brezobzirno. Nekatera pričevanja o početju nacistov v Rusiji govore, da so najprej pobrali, kar se jim je zdelo vrednega, preostalo pa so polili z bencinom in zažgali.

Ko se je vojna sreča obrnila, so sovjeti prav tako ropali nemške galerije, muzeje, arhive in knjižnice, naropano pa odvažali v sovjetske muzeje in arhive, kjer so veliko tega, kot vse kaže, skrivali vse do današnjih dni.

Rastorgajev je prišel na sled več znanim starinam in umetninam. Zatrjuje, da je zaklad iz Troje v Puškinovem muzeju v Moskvi, mnoge umetnine so v leningrških in drugih muzejih, precej jih visi v dačah visokih funkcionarjev, v pisarnah različnih ustanov, v ambasadah in drugih uradih kot državna darila za zvesto službovanje. »Možno je, da katere od umetnin vise tudi v hiši predsednika Gorbačova,« pravi Rastorgajev.

Kako vrniti umetnine in starine njihovim prvim lastnikom? To je zelo težka naloga. Najprej je sploh treba ugotoviti, kdo so lastniki, saj so v vojni vihrili izginili številni dokumenti in potrdila, mnogi zbiratelji so za vedno izginili v koncentracijskih taboriščih. Ne ve se, kaj je nemškega in kaj je naropane, kaj ilegalno in pod pritiski pridobljenega.

Kot iz niča se pojavljajo umetnine, ki so jih umetnostni zgodovinarji že vpisali na seznam v vojni uničenih. Lep primer je nedavna dražba, na kateri so prodali srednjeveški rokopis iz Quedlinburškega samostana. Rokopis je v Ameriko odnesel eden od ameriških vojakov, njegovi potomci pa so ga letos kot zakoniti dediči prodali. Nemška vlada je zanj odštela 3 milijone dolarjev. Slabi fantje torej niso bili samo sovjetski vojaki. Ko so iz Nemčije odnašali starine in umetnine, so odnesli tudi prenekatero dragocenost iz Sovjetske zveze in drugih vzhodnoevropskih držav.

Klaus Roth, direktor ustanove za izboljšanje evropske umetnine, pravi: »Skoraj zanesljivo ima vsak muzejski direktor, naj bo ameriški, britanski ali nemški, kakšen del sovjetskega zaklada v kleti.«

Nemško-sovjetski sporazum, ki so ga nedavno sklenili, predvideva postopno vrnitev vseh dragocenosti prvim lastnikom. Vračanje pa bo težavno in dolgotrajno. V celoti in po pravici najbrž nikoli končano.

MiM

Kadar propadaš, se prepuščaš uživanju.

Č. SARIČ

Skrb in sram, dva glavna vzroka naše človeške neavtentičnosti.

E. KOCBEK

Znanost v današnjem svetu veckrat poneumlja ljudi, namesto da bi jih prosvetljevala.

P. GOSAR

Narava že vrača udarec

Zastrupljanje okolja z živim srebrom se je obrnilo proti zastrupljavalcem samim

Pred desetimi leti je množica revnih Brazilcev odšla v amazonski tropski deževni gozd za mamljivim leskom zlata. Zlata mrzlca je prinesla bogastvo le redkim, večini pa razočaranje, novo revščino in za nameček še zastrupitev in bolezen.

Za izločanje zlata iz rečnega mulja zlatokopi uporabljajo živo srebro, ki ga po uporabi ali zažgejo ali pa odvrtijo v reko. Od prvih dni zlato mrzlice do letos so zlatokopi po nekaterih ocenah porabili okrog 2.000 ton živega srebra, se pravi, da so s tolikšno količino nevarne snovi onesnažili prvobitno okolje amazonskega pragozda. Živo srebro pa v naravi ne izgine in se ne razkroji v nevarne spojine, marveč se kot strup po prehrabni verigi vrne nazaj k ljudem. Prevelike količine živega srebra v človeškem organizmu so zelo nevarne in trajno

»Pametno« orožje

Način bojevanja se je zelo spremenil. To je jasno pokazala nedavna vojna v Zalivu, na nek način pa tudi kratkotrajna vojna na slovenskih tleh. Strah in trepet prejšnjih vojn, oklepne enote, ki so kot za šalo razbijale nasprotnikove sile, so postale kljub močnejšim in odpornejšim oklepom ranljivejše. Modernne tanke, ki so zaradi vgrajene sodobne opreme in materialov zelo dragi, lahko učinkovito onesposobi razmeroma poceni orožje, ki tudi postaja vse bolj izpopolnjeno.

Poglejmo, kaj pripravljajo v vojni industriji novega na tem področju.

Če so se naši teritorialci v nedavnih spopadih z oklepniki zvezne armade še morali splaziti blizu oklepnih pošasti, da so jih onesposobili, bodo protioklepni boji poslej potekali na varnih ve-

poškodujejo živčni sistem ter lahko povzročijo tudi smrt.

Prvo zastrupitev z živim srebrom na območju, ki ga je zajela zlata mrzlca, je zabeležil zdravnik Fernando Branches že leta 1986, tri leta kasneje je naletel še na en primer, letos pa jih je naštel že 83. Branches domneva, da je po vsej verjetnosti zastrupljenih že nekaj tisoč ljudi. Biofiziolog Wolfgang Pfeiffer z Zvezne univerze v Rio pravi, da je ogroženih celo nekaj desetisoč ljudi. Če se bo odlaganje živega srebra v okolje nadaljevalo z enako mero kot doslej, bodo ogroženi milijoni ljudi, ki živijo na teh območjih.

Nevarnost je res velika. Zlatokopov je kakšnega pol milijona, vseh prebivalcev na teh območjih pa skoraj 10 milijonov. Ogroženi so vsi. Ker zastrupljanje z živim srebrom poteka počasi, zdaj ni mogoče ugotoviti, koliko ljudi je zastrupitev že zajela.

Strokovnjaki opozarjajo na primer Minamata. V tem manjšem japonskem mestu je zaradi zastrupitev z živim srebrom umrlo več kot tisoč ljudi, nekaj tisoč pa jih je hudo zbolelo. Ime mesta je postalo sinonim za tovrstno ekološko katastrofo. Tamkajšnja tovarna je izpuščala živo srebro v morski zaliv. Znamenaja zastrupitev so se najprej pokazala pri mačkah, ki so se opotekale po ulicah in se na koncu v deliriju metale v morje. Od tod ime za tovrstno zastrupitev — »bolezen plešočih mačk«. Potem so prišli na vrsto še ljudje.

Mačja neznanka

O mali pegasti mački se ve le malo

Na območju med južnimi deli Združenih držav Amerike in vse do Čila in južne Patagonije živi divja mačka, ki nosi nazvstveno ime Oncifelis geoffroyi, po naše Geoffroyjeva ali mala pegasta mačka. Četudi gre za razmeroma pogosto žival, so znanstveniki doslej vedeli zelo malo o njenih življenjskih navadah. Bolj od biologov so se za mačko zanimali trgovci s krznom, saj je njen pikčasti kožuh zelo priljubljen med ženskimi svetovi. O tem dovolj zgovorno priča podatek, da so Brazilci v štirih letih izvozili kar 450.000 kož Geoffroyjeve mačke.

Nekaj več podrobnosti iz življenja te zvernice so strokovnjaki zvedeli šele v novemem času. Povsem slučajno so raziskovalci, ki so študirali življenjske navade patagonijske pume, zajeli nekaj malih pegastih mačk in ker so jih že imeli pri roki, so devetim živalim nataknil elektronske ovratnice in ušesne oznacbe, nato pa so jih pustili na prostoto. Vsem devetim mačkam so potem sledili prek vgrajenega oddajnika v ovratnici in tako so zvedeli za vsak njihov korak.

Iz zbranih podatkov so ugotovili, da so Geoffroyjeve mačke precej samotne živali, da se ponoči rade potikajo po gosto zaraščenih območjih, njihov najpogostejši plen pa je divji zajec.

likih daljavah. Bodočnost naj bi pripadla protioklepnim izstrelkom, ki jih označujejo s kratkico BAT. Gre za izstrelke, ki jih lansirajo s pomičnega izstreliščnega vozila. Izstrelke lahko poleti do 500 kilometrov oddaljenih oklepnih enot. Leti nizko nad površjem, da ga ni mogoče opaziti z radarjem in sestreliti. Ko prileti v bližino oklepne enote, poleti iz njega več samostojnih izstrelkov, ki se s pomočjo vgrajenega računalnika in infra rdečih ter zvočnih senzorjev usmerjajo na posamezna oklepna vozila ter udarijo vanje z veliko proborno močjo. En sam izstrelke lahko tako uniči naenkrat vso oklepno enoto, ne da bi se nasprotnika sploh videla od blizu.

Živela muzika!

Snemalna tehnika, dostopna najširšemu krogu ljudi, se je v zadnjih letih zelo izpopolnila, odkar pa so se pojavili tudi prvi kasetarji za digitalno snemanje in presnemljive digitalne audio kasete, se je vnela huda bitka med velikimi družbami, ki pošiljajo na trg plošče vseh vrst in posnete kasete, ter med izdelovalci digitalnih kasetarjev. Če je namreč mogoče doma presneti glasbo z radija, s ploščice ali z digitalne kasete tako popolno, kot so doslej lahko počeli le v snemalnih studiih, potem je seveda še kako razumljiv strah pred velikim upadom prodaje plošč in posnetih kaset. Velike družbe so se branile tako, da so izdelovalcem sodobne presnemovalne opreme očitale kršenje avtorskih pravic. Vse to je zavrla nadaljnji razvoj in močnejši prodor digitalne zabavne elektronike na trg, naj so si jo ljubitelji glasbe še tako želeli.

Nedavni dogovor, da bodo izdelovalci snemalnih naprav plačali licenčnino po 8 dolarjev za vsako snemalno napravo in 6 centov za vsako presnemljivo digitalno kaseto ali lasersko ploščico, bo, kot kaže, sprostil sedanje zavore. Veliki proizvajalci zabavne elektronike bodo prav kmalu vrgli na trg najnovejše in izpopolnjene naprave. Philips in Sony imata že pripravljene novosti.

vaša zgodba — vaša zgodba — vaša zgodba — vaša zgodba — vaša zgodba

Janez Drobnič ZDOMČEVO PREMIŠLJEVANJE

Kako srečni so tisti ljudje, ki jim je edino branje literatura. Srečni, ker mirno sanjajo v svetu brez politike. Ne verjamem, da smo se ljudje od nekdanjih časov sploh kaj spremenili. Ljubemu sovraštvo, resnica laž, pravica, krivica, dobrota, pohlep se prepletajo skozi življenje. Izvzeti so verjetno samo časi otroške nedolžnosti. Pri tem naštevavanju nikakor nočem izpustiti besede lepota. Po mojem je to čudovita moč, povezana z ljubeznijo.

Toda priroda je lepota vseh lepote!

Nisem umetnik. Samo trudim se, da bi bilo nekaj več sreče dodeljeno tudi meni, ker vsak človek je svoje sreče kovač. Včasih me zagrabi, da bi kar naprej poslušal glasbo, petje. Velikokrat bi se najraje izgubil v svetu Chopina, Puccinija, v svetu slovenskih napevov in napevov, ki jih pojejo od ruskih step tja do Andaluzije.

Verjetno bi bil bolj srečen, če me ne bi nikoli zaneslo v svet politike, pa čeprav sem v njem samo opazovalec.

Kako se je vse zasukalo v naši ljubi domovini in Sloveniji! Na žalost so prisotne

velike ljudske žrtve za vojaške zadeve. Osebnost vidim največjo obrambno moč ljudstva v tem, da je zadovoljno in da se kulturno krepi, ne pa v številu dragega orožja. Tam, kjer je zadovoljstvo, je tudi ljubezen, in kjer je ljubezen, so sadovi in s tem nepremagljivost.

Nas, zdomce, rojaki radi vidijo le skozi to, kar zdaj imamo. Za velika začetna žrtvovanja ne vedo. Nekdo mi je nekoč dejal, da doma ljudje živijo bolje kot v Nemčiji, saj tu zida hišo tudi nekvalificiran delavec. Izlušči nauk iz tega ni težko. Potrjuje se, da ima jugoslovanski denarni sistem popolno-

ma-socialno barvo. Vendar tiskanje dinarjev ni mogoče v nedogled! Družbena in privatna korist se maskirata, da se res ne ve, kdo pije in kdo plača. Mogoče našo skrupnost vse to zdaj še drži pokonci, dvomim pa, da ima to kakšno nadaljevanje. Nagradjeni so tudi manj sposobni, celo lenuhi.

Brez pridnih, ki so nekaj ustvarili s svojo sposobnostjo in žrtvovanjem, brez njihovega poguma in žuljev bi bilo še slabše. Uspešnih zgledov na žalost ni najti veliko. Večno orati ledino je naporna pot. Ljudi vrže iz ravnotežja in začne se lov za boljši vsakdanjik po poteh, ki jih je človeštvo že od zdavnaj imele za zla in pokvarjena. Denimo tatvina. Ta človeška slabost je povsod doma, a tako, kakor se krade pri nas, se ne more v Nemčiji ali Avstriji in drugod, kjer imajo učinkovito zakonodajo. Ker ljudje nimajo dobrih zgledov, ni nič čudnega, da so zakoni tako pogosto izigrani.

Imamo veliko preveč težav, tatvin in poneverb, preveč sestankov in parol. Jaz razumem vse to tako, da velikemu številu ljudi takšno stanje odgovarja.

dežurni poročajo

OSTALA BREZ OGLEDAL — V noči na 21. julij je nekdo z osebnega avtomobila Renate Zupančič iz Knežje vasi odvil in odnesel obe stranski ogledali. Zupančičeva je tako vsaj ob tisočaka.

KJE JE HLODOVINA? — Neznani storilec je med aprilom in junijem odpeljal več smrekove hlobove, ki je bila spravljen ob lokalni cesti blizu Vavpče vasi. Lastnica smrekovine, Rozalija Modic iz Dobriča, je oškodovana za 4.500 din.

OB DENARNICO — 19. julija nekaj pred poldnevom se je 39-letna Jožica Jenšek iz Škojčana sprehajala po novomeški tržnici. Naenkrat je ugotovila, da je ob denarnico, v kateri je bilo kakih 2 tisočaka gotovine. Spoznanje je prišlo prepozno, gotovino si je tačas že lastil nekdo drug.

POŠKODOVAL TELEFONSKO NAPELJAVO — Neznani storilec je 12. julija dopoldne med podiranjem bukovih dreves v gozdu pri Laščah poškodoval telefonsko napeljavo, ki povezuje Dvor s Hinjami. Natančen izračun govori, da je novomeški PTT oškodovan za 11.787,00 din.

VLOM V NENASELJENO HIŠO — Med 13. in 20. julijem je nekdo vlomil v nenaseljeno starejšo hišo na Ločki cesti v Črnomlju. Predrznih je iz objekta odnesel več rezervnih delov za kolesa, tako da je lastnik Vinko Rožič iz Kočevja pri Črnomlju oškodovan vsaj za dva tisočaka. Vlomilca še iščejo.

Ceste pobirale mlada življenja

Minuli četrtek in petek kar tri smrtne nezgode na dolenskih in posavskih cestah — Dvakrat kriva prevelika hitrost

VIHRE, BLATNO, RUHNA VAS — Navzlic temu da je promet na dolenskih in posavskih cestah redkej, je minuli teden končal kar tri življenja. V četrtek in petek je prišlo v Posavju ter na magistralni cesti med Ljubljano in Zagrebom do treh hudih nezgod, kar v dveh je vzrok črne bere prehitra vožnja.

18. julija ob 0.35 se je 20-letni Denis Bevc iz Mrtvice peljal z osebnim avtomobilom po lokalni cesti med Bregami in Krško vasjo. Mladenič je med vožnjo preveč pritiskal na pedal za plin, tako da

ŠEST RANJENIH MED TRČENJEM

URŠNA SELA — 21. julija ob 15.15 se je 45-letni Franc Sobar z Uršnil sel peljal z osebnim avtomobilom Lada Karavan z Laz proti domu. V pregledni levi ovinek pri hiši št. 118/a je zapeljal kar po levi strani ceste. Takrat je z golfofom pripeljal nasproti 23-letni Zan Štamfljev iz Prečne. Prišlo je do močnega čelnega trčenja, med katerim sta se hudo poškodovala oba voznika, lažje pa še Štamfljevi sopotniki, 14-letni Drago, 12-letni Bojan in 11-letna Melita Vauptič (vsi doma iz Novoga mesta) ter 23-letna Anica Štamfljev iz Prečne. Poškodovanci se zdravijo v novomeški bolnišnici, materialne škode pa je okoli 100 tisočakov.

Po dolenski deželi

• Večnamenski prenosnih CB-radijskih postaj je pred dnevi nazorno demonstriral 26-letni Marjan G. z Dolže. Doslej je veljalo, kako tovrstne aparature uporabljajo radioamaterji za pogovore, Marjan G. pa je pokazal še drugo plat uporabnosti prenosnih CB-postaj. Z njo je namreč nekaj po polnoči tresčil po obrazu sosedu, 42-letnega Stanka B., ki je moral iskati pomoč v novomeški bolnišnici, sedaj pa se zdravi v ljubljanskem Kliničnem centru.

• Neznani storilec so pred dnevi šentjernejski osnovni šoli namenili nevsakdanje, a lepo priznanje. V želji po dobrih jestvinih si niso izbrali ne kakšne trgovine ne kakšnega lokala, pač pa šolsko kuhinjo. Vanjo so vložili povišani in iz nje odnesli jestvin za okoli 450 din. Zaporniška hrana bo teknila veliko slabše.

• Delavci laškega Elektrokovinarja so imeli nedej dni pri novem novomeškem mostu v Krki privezan gumijast čoln maestral. Plovilo je med vojno vihrilo izginilo neznanu kam, neuradni viri govore, da je postalo vojni plen jugoslovanske vojne mornarice.

Kdo je miniral daljnovod?

Poldrugi kilometer od jedrske elektrarne sta eksploziji porušili stebra sekundarnega daljnovoda

KRŠKO — Krajane vasi Psje blizu Krškega je v nedeljo, 21. julija, nekaj po peti uri zbudila močna eksplozija, nekaj minut zatem pa ji je sledila še druga. Vzrok pokov je bil kmalu pojasnjen.

Natanko ob 5.07 je eksplozija porušila električni drog sekundarnega daljnovoda med Krškim in Brežicami, 5.11 je bila ura, ko je tej eksploziji sledila še druga, ta je podrla sosednji drog. Oba stebra sta bila trdno zasidrana v betoniranih podstavkih, porušil ju je nastavljen in tempiran eksploziv še neznanega izvora. Da je bilo delo dobro, kvalitetno

in strokovno opravljeno, priča tudi, da sta oba stebra padla na enak način in v isto smer. O škodi je zaenkrat težko govoriti, zapišemo lahko le še, da je šlo za 20-kilovatni daljnovod, eden je bil linijski, drugi kotni. Nezanemarljivo je ob vsem tem, da je do rušitve obeh stebrov prišlo le poldrugi kilometer od nuklearne elektrarne v Krškem. Predvsem to dejstvo daje veliko misliti in nemara je bila rušitev daljnovoda le opozorilo zaenkrat še neznanih teroristov.

Mesto dogodka so si ogledali uslužbenci krške UNZ. O vseh okoliščinah dejanja podatke in obvestila še zbirajo, do zaključka redakcije jim tega, kdo so storilci in kakšen je bil njihov namen, še ni uspelo odkriti.

Znanca s pištolo ustrelil v trebuh

Hudo poškodovani Ivan K. se zdravi v novomeški bolnišnici

METLIKA — Do nepotrebne nesreče, katere končni epilog še ni znan, kajti 56-letni Ivan K. iz Otoka pri Metliki se ta čas hudo poškodovan zdravi v novomeški bolnišnici, je prišlo prejšnji ponedeljek, 15. julija, v gostilni Kobe v Podzemlju.

Tega dne je bil 33-letni Jože S. iz Mlak pri Metliki demobiliziran iz enot sestava teritorialne obrambe, na poti domov pa se je možakar, še zmeraj v uniformi TO, ustavil tudi v gostilni Kobe v Podzemlju. Za točilno mizo je bil takrat — ura je bila 23.00 — tudi Ivan K., kateremu je Jože kazal svojo pištolo, ki jo je imel spravljeno v žepu. Pri tem je Jože S. pritisnil na petelina; krogla, ki je bila v cevi, je Ivana K. zadela v trebuh. Hudo poškodovanega so prepeljali v novomeško bolnišnico, kjer so med drugim ugotovili, da ima prestreljena jetra.

Gasilci ne morejo pogasiti denarnih težav

Društva tudi ob zaslužek s prireditvami

ČRNOMELJ — O pomanjkanju denarja je slišati od vsepovsod in požarna varnost pri tem ni izjema, vsaj črnomaljska ne. Doslej je Črnomaljcem uspelo, da so lahko zagotovili kolikor toliko nemoteno delovanje gasilskih društev, predvsem pa vzdrževanje tehnike in druge opreme. Toda nove ni bilo več kupiti.

Prav tako društva letos niso prejela nikakršnih dotacij za funkcionalno dejavnost, ni bilo sofinanciranja novogradenj, medtem ko so le manjše vsote namenili za vzdrževanje orožij. Da je slika še bolj črna, pa si zaradi zaostrenih političnih razmer pri nas društva sama ne morejo priložiti denarja za veselice in podobni prireditvami. Posledice tega bodo čutili predvsem v drugi polovici letošnjega leta, čeprav je res tudi, da nekateri že sedaj precej pestijo finančni problemi, saj komajda še zmorejo kriti stroške za električno energijo.

14.45 na lokalni cesti med Pišecami in Globokim blizu naselja Blatno. 22-letna Ksenija Omerzel iz Pavlove vasi pri Brežicah se je z osebnim avtomobilom R-4 peljala proti Globokemu in iz neznanega vzroka v blagem ovinku zapeljala v avtobus brežiškega Brebusa, ki je pripeljal nasproti. Med čelnim trčenjem je bila Omerzelova takoj mrtva.

ZBILA KOLESARJA

ŠMARJETA — 26-letna Jožica Kermc iz Orešja se je 19. julija ob 14.05 peljala z osebnim avtomobilom po cesti iz Mačkovec proti Zburam. Ko je s katroc pripeljala v blagi levi ovinek nasproti osnovne šole v Šmarjeti, je dohitela 80-letnega kolesarja Mihaela Zorana iz Šmarjeških Toplic. Ker je vozila preblizu desnega roba ceste, je kolesarja zbila po tleh. Ranjenega Zorana so prepeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Materialno škodo so ocenili na dva tisočaka.

ZGORELA ŽIVINA IN SENO

BUDNA VAS — Med neurjem 17. julija je okoli 21.40 strela udarila v gospodarsko poslopje Angele Pnavor iz Budne vasi pri Sevnici. Na 15 krat 8 metrov velikem poslopiju je prišlo do požara, ki je zajel tudi spodnje prostore. Ogenj je uničil več lesa, puhalnik, 4 tone sena, poleg tega pa še dve telici in 3 prašice, tako da je škoda za okoli 100.000 din.

Miličniki zasegli najdeni pištoli

Brez orožja sta ostala Zuhdija Omerović in Asmir Šistak

METLIKA, MOKRONOG — Občani, še posebej tisti iz južnejših republik, so kar dobro oboroženi, to potrjuje tudi odkritja dolenskih miličnikov. Metliški možje v modrem so 12. julija ob 5.30 na mejni kontrolni točki ustavili avtomobil Zuhdije Omerovića iz okolice Cazina. Možakar je imel pri sebi samokres znanke Beretta, kalibra 9 mm, ki so mu ga miličniki zasegli. Enako se je zgodilo 36-letnemu Asmirju Šistaku iz Prijedorja, kateremu so mokronoški miličniki med kontrolo prometa našli pištolo Crvene zastave kalibra 7,65 in 9 nabojev.

Padec pokopal upe na medaljo

Iz ZDA le skopa vest o 25. mestu Mervarja in padcu Štanglja na SP mladincev — Člani v Italiji — 2. in 4. avgusta DP v Celju

NOVO MESTO — Čeprav je dolgo kazalo, kako bosta leto trdega dela in garanja ter kar zajeten kupček vložnega denarja z neodhodom mladih novomeških kolesarjev na svetovno prvenstvo v ameriški Colorado Springs padla v vodo, le ni bilo tako. Vojne razmere in temu podrejeno stališče Športne zveze Slovenije so bili krivi, da reprezentanti, določeni za ekipno vožnjo, v ZDA niso odpotovali, zato pa nekaj dni kasneje, ko se je stanje vsaj nekoliko normaliziralo, odšli na pot mladinci, predvideni za posamično preizkušnjo najboljših mladih kolesarjev sveta. Nobena skrivnost ni, da smo si prav od tega nastopa Novomeščani največ obetali: Štangelj, Mervar in Majde so celo sezono vozili v izvrstni formi, ni jih bilo malo, ki so Gorazda Štanglja prištevili med največje kandidate v boju za medalje.

Kočni razplet dirke je za mnoge prav zategadelj pomenil nemajhno razočaranje. Iz skopih vesti, ki so

• Dirka za Veliko nagrado Krke, ki bi morala biti sredi julija v Novem mestu, je prestavljena za nedoločen čas. Zelo verjetno je, da bo ta tradicionalna in na Dolenskem vselej dobro obiskana športna prireditev šele po svetovnem članskem prvenstvu v Stuttgartu, torej nekje septembra.

prišle od onkraj velike luže, je razvidno le, da je bil najboljši Novomešan Boštjan Mervar ki je zasedel 25. mesto; podatkov o ostalih ni. Gorazd Štangelj, prvo jugoslovansko orožje, je imel nesrečo, saj je padel in sanje o visoki uvrstitvi in

medalji so šle po zlu. Kaj več nam o tem nastopu v KD Krka ni uspelo izvedeti, ekipa mladincev pa se je

• Letošnje državno kolesarsko prvenstvo bo 2. in 4. avgusta v Celju. Novomeščani si od tekmem v ekipni in posamični konkurenci veliko obetajo, med starejšimi mladinci računajo na popolno zmagovalstvo, podoben uspeh pa naj bi dosegla tudi članska vrsta z Glivarjem, Finkom in Papežem na čelu, enako mlajši mladinci, ki jih bo vodil nesojeni udeleženec svetovnega prvenstva v Coloradu Springsu Uroš Murn.

pod vodstvom Jožeta Majesa preselila na že vnaprej dogovorjeno etapno dirko po Kanadi. Šele ob njenem prihodu bo moč podrobneje razčleniti nastop v Coloradu Springsu in neizpolnitev zastavljenih ciljev.

Za razliko od mladincev pa je na voljo precej bolj izčrpna informacija o nastopu članske vrste, ki je v nedeljo vozila na dirki v italijanskem Varionu, kraju, kakih 10 kilometrov oddaljenem od Vidma. Na startu 165 kilometrov dolge dirke je bilo 120 kolesarjev iz Italije in vseh slovenskih klubov, med njimi tudi celotna članska vrsta Krke z Glivarjem, Papežem, Ravbarjem, Finkom, Erženom in Turkom. Po napornih nastopih na Giru d'Italia in Bohemia Touru je novomeško zastopstvo vzelo to dirko kot taktično preizkušnjo. Trener Kamen Stačev je bil z rezultati zadovoljen, Srečko Glivar je v točkovanju gorskih ciljev zasedel drugo mesto, na cilj pa se pripeljal v vodilni skupini

devetnajstih kolesarjev. V glavnini, ki je sledila, so bili tudi vsi ostali Novomeščani. Nemara bi bili rezultati novomeških kolesarjev še boljše, ako tekmovalcev ne bi ovirale ozke ceste, na katerih so se seveda najbolje znašli gostitelji.

Tekma v Italiji je bila za najboljši še Krkine kolesarje dober preizkus pred naslednjo dirko, ki jih čaka že konec tega tedna: v Kranju bo v so-

KAKO NA DRŽAVNEM PRVENSTVU? — Gašperin, Murn in Filip (od leve proti desni) bodo glavno orožje Kolesarskega društva Krka v konkurenci mlajših mladincev na bližnjem državnem prvenstvu, ki bo 2. in 4. avgusta v Celju.

boto in nedeljo tradicionalna mednarodna kolesarska prireditev, ki si je v kolesarskem svetu priborila vidno mesto. Novomeško zastopstvo na tej prireditvi še nikoli doslej ni ostalo praznih rok.

B. B.

Športnik, sam se znajdi!

Apel črnomaljskim športnikom — Premalo denarja — Odvisni predvsem od lastne iznajdljivosti.

ČRNOMELJ — Čeprav so v prvih šestih mesecih letošnjega leta v črnomaljski telesni kulturi v povprečju porabili denar po načrtih ali pa prav zaradi tega, so imeli v društvih in klubih, kjer tekmujejo, precejšnje težave. Spoštovati so morali namreč razpise tekem, žal pa tekmovalni sistemi v republikah niso prilagojeni vesplošni gospodarski krizi. Prav zaradi te krize je tudi vse manj možnosti, da bi športniki našli sponzorje, ki naj bi bili v prihodnje najpomembnejši vir financiranja športa.

V Črnomlju so že v pol leta porabili ves denar za nekatere pomembne dejavnosti v športu, kot so na primer izobraževanje in delavske športne igre. Nekaterim manjšim klubom letos sploh še niso nakazali denarja ali pa, izjemoma, le simbolične zneske. Zaradi pomanjkanja denarja ni ogrožen le obstoe majhnih klubov, ampak tudi velikih, kot na primer nogometnega kluba Bela krajina, ki praznuje letos 60-letnico obstoja in velja za enega najstarejših klubov. Črnomaljski rokometni klub je napredoval v prvo slovensko ligo, to pa pomeni dodatne stroške. Vendar v Črnomlju ne vidijo drugačnega izhoda za preživetje športnih društev in klubov, kot da športniki sami začno zbirati denar, organizirajo zbiralne akcije, skratka, da se znajdejo, kakor vedo in znajo. Čim bolj izvirni bodo, več možnosti za preživetje bodo imeli. Poleg financiranja športnih društev in klubov pa v Črnomlju šepa tudi vzdrževanje športnih objektov. Predvsem to velja za mali in veliki stadion v Loki. Velik problem imajo s telovadnico v Semicu, saj se je v domu TVD Partizan, kjer so imeli do

konca preteklega leta telesno vzgojo, podrl strop. Tudi strelišče v Črnomlju ni usposobljeno, zastalo je tudi delo na igriščih na Butoraju in v Adlešičih.

M. B.-J.

KOBE NAJBOLJŠI MLADINEC

OMIŠALJ — Tod je bil minule dni mednarodni šahovski turnir, ki sta ga v okviru šestga ciklusa šahovske šole pripravila SK Ravna Gora in hrvaška šahovska zveza. Prvo mesto je pripadlo mednarodnemu mojstru Milanu Franjčiču iz Siska, velik uspeh pa je z delitvijo četrtega mesta dosegel Uroš Kobe iz Starega trga, ki je bil hkrati najboljši mladinec turnirja.

OLIMPIJA V ČRNOMLJU

ČRNOMELJ — NK Bela krajina praznuje letos 60-letnico delovanja. Ob tem jubileju se bodo belokranjski nogometarji v soboto, 27. julija, ob 18. uri pomerili z ljubljanskim prvotlačem Olimpijo na igrišču v Loki. V predtekmi se bosta ob 16.45 pomerili še ekipi TO Milica in veterani Nogometnega kluba Bela krajina. Obe tekmi bo povezal kratek kulturni program.

PRIHODNOST SLOVENSKEGA ŠAHA — Na osnovni šoli Stari trg ob Kolpi že vrsto let posvečajo šahovski igri izredno pozornost. Rezultati takšnega dela so več kot vidni, tod je doma najobetavnejši rod mladih šahistov v Sloveniji. To so učence in učenci potrdili tudi z letošnjimi nastopi. Med drugim so mladi starostniki šahisti z mentorjem Vinkom Kobetom (kaže jih tudi posnetek) v posebnem točkovanju slovenskih šahovskih krožkov za Belo trdnjavo prepričljivo zmagali.

KRONIKA NESREČ

MORAL BO PEŠAČITI

SENOVO — Rado Horvatiček s Senovega je 19. julija pustil motorno kolo Tomos APN 6 pred stanovanjskim blokom na Senovem, kjer stanuje. Neznani nepridiprav mu je vozilce ukradel in ga tako oškodoval vsaj za 13.000 din.

OSTAL BREZ MAZDE

DOBOVA — Neznani storilec je v noči na 19. julij med polnočjo in eno uro s parkirišča diska »Maksimilijan« v Dobovi ukradel osebni avto Mazda z registrsko oznako MB 330-858. Vozilo je bilo last mariborskega podjetja »Avtoauer«.

PREHITRO Z MOTORJEM — 50-letni Viljem Starešinič iz Metlike se je 14. julija ob 12.30 peljal na motornem kolesu znamke Jawa iz smeri Miličev proti Adlešičem. Tam ga je pred naseljem zavoljo prevelike hitrosti v levem in blagem ovinku zaneslo na neutrnjeno bankino, kjer je izgubil ravnotežje in padel. V nezgodi se je Starešinič hudo poškodoval. Prvo pomoč so mu nudili v črnomaljskem zdravstvenem domu, nakar so ga prepeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Materialno škodo so ocenili na 3 tisočake.

ZAPELJAL NA LEVO PRED TOVORNJAK — 19. julija okoli 2. ure ponoči je 49-letni Ferzi Satir, zdomec iz Nemčije, peljal kombinirano vozilo znamke Ford po magistralni cesti iz Ljubljane proti Zagrebu. Pri Šentjurju je iz še nepojasnjenega vzroka zapeljal na levo stran ceste, po kateri je prav takrat s tovornjakom pripeljal nasproti 61-letni Viktor Leskovec iz Logatca. Slednji se je sicer izogibal, vendar sta se vozili vseeno oplazili, pri čemer je tovornjak najprej zapeljal na travnatu rob, nato pa v levo, kjer je trčil v več manjših skal. Satir se je v nezgodi hudo ranil in se zdravi v novomeški bolnišnici, materialno škodo pa so ocenili na okoli 120 tisočakov.

pisma in odmevi

Predlog za razrešitev javnega tožilca

Podpisane državljanke in državljani Slovenije predlagamo skupščini republike Slovenije, da razreši republiškega javnega tožilca zaradi politične dejavnosti v društvu nova Slovenska zaveza, ki ponaraja slovensko narodnoosvobodilno tradicijo in propagira domobranstvo. Z oživiljanjem idej domobranstva ne bomo prišli v sodobno Evropo, zgrajeno na jasnih protifašističnih temeljih.

Do sedaj so izjavo podpisali naslednji posamezniki: Milan Kučan, Janez Kopač, Mile Šešič, Ciril Ribičič, Emil Milan Pintar, Andrej Verlič, Ivan Dolničar, Jože Smole, Vili Vaupotič, Dušan Plut, Miran Potrč, Franco Juri, Viktor Žakelj, Sonja Lokar, Ivan Kuhar, Dimitrij Rupel, Andrej Magajna, Janez Stanovnik, Jožef Skoč, Darja Lavričar-Bebler, Jaša Zlobec, Rastko Močnik, Borut Pahor, Jovo Pjevič, Roberto Battelli, Dušan Semolič, Bogomir Rogina, Peter Bekš, Milan Balaz, Franci Pivec, Matjaž Kmecl, Janez Kocijančič, Ciril Zlobec, Drago Plešivčnik, Lev Kreft, Tone Peršak.

Podpisovanje bo do 5. septembra 1991, ko bodo podpisani izročeni predsedniku Skupščine republike Slovenije, dr. Francetu Bučarju. Podpise lahko pošljete na naslednje naslove: SDP Slovenije, Tomšičeva 5, Ljubljana; ZZZ NOV Slovenije, Vrteča 11, Ljubljana; Zeleni Slovenije, Komenskega 11, Ljubljana; SDU Slovenije, Komenskega 11, Ljubljana.

PREDRZNA ŽALITEV

Borci in aktivisti NOV posavskih občin Brežice, Krško in Sevnica smo v široki razpravi naših članov v krajevnih organizacijah, občinskih odborih in na medobčinskih svetih ostro reagirali na vest o nastajanju neofašistične organizacije Nova slovenska zaveza. Organizacija nastaja v varnem okolju sodobne demokratične družbe v Sloveniji, ob podpori nekaterih političnih sil znane usmeritve in ob pomoči cerkvenih institucij, obenem pa javno nastopa v duhu obrambe izdajalskega početja domobranstva in kvinsliva med zadnjjo vojno. Odkrito grozi s prevrednotenjem naše vojne zgodovine. Za borce NOV in za vse žrtve fašizma, za izgnance, internirane, nasilno mobilizirane v nemško vojsko, za vse svoje padlih je predzna žalitev nastopanje te zaveze v imenu zvestobe veri in obrambe slovenske kulture. Zato z ogorčenostjo obsojamo takšno obliko rehabilitacije izdajstva in sodelovanja s fašističnim okupatorjem v današnjem času, ko je ne le vsa Evropa, temveč ves svet odločno obsodil takšno početje. Menimo, da je nova vloga javnega tožilca Republike Slovenije Antona Drobniča kot vodilnega ideologa te neofašistične organizacije svojevrstno potrdilo upravičenosti ostrih protestov iz naših vrst ob njegovem imenovanju na tako odgovoren položaj. Ponovno pozivamo delegate skupščine RS, da ga s tega mesta nemudoma umaknejo, vso slovensko javnost, pa da to zahtevo množično podpre.

Medobčinski svet ZB NOV

Kje, koliko, kakšni...

Zadev okrog kioskov Metličani nimajo urejenih. Lahko bi rekli, da metliški kioski stojijo in obratujejo na črno oziroma z začasnimi dovoljenji. Nekateri lastniki kioskov ne plačujejo pristojbin za zemljišča, kar pa ni njihova napaka, ampak so temu krive občinske službe, ki zadevu niso pravočasno uredile.

Metliška občinska oblast se je zato odločila narediti red tudi na tem področju. V kratkem bo posebna komisija, sestavljena iz strokovnjakov, odločila, kje naj v bodoče v Metliki kioski sploh stojijo, koliko naj jih bo, kaj naj prodajajo in kakšni naj bodo. Ko bo to razčiščeno, bo objavljen javni razpis, na katerega se bodo lahko prijavili vsi zainteresirani. Tako se bo metliška oblast izognila kakršnim koli namigovanjem o pristranskosti glede dovoljenj za obratovanje kioskov, hkrati pa bo tudi podoba mesta mi-

Odločen »ne« oživiljanju profašističnih sil!

Slovenija je tako kot vsa demokratična Evropa zasnovana na protifašističnih temeljih, izbojevanih na strani antifašistične koalicije.

Narodnoosvobodilni boj je bilo državotvorno dejanje večine slovenskega naroda, ki se v tem trenutku udejanja v procesu nastajanja neodvisne in samostojne države Slovenije. Za dejanja, ki so izkoristila narodnoosvobodilno borbo za izvedbo revolucije, za razmah sektaštva in poboje nikoli sojenih ljudi, ni opravičila. Zato krivic ni mogoče popravljati z vračanjem v leto 1941 do 1945, s prikajanjem zgodovine in poizkusi rehabilitacije domobranstva.

Ne glede na to, da pripadam generaciji, ki ne more nositi bremena preteklosti, in se nam tako vstavlja nekaj, kar ni naše, pa je ravno zaradi prihodnosti potreben jase in nedvoumen odnos tudi do preteklosti.

Sile, ki so bile v Evropi in svetu poražene, ne morejo dobiti domovinske pravice v Sloveniji. V novi ustavi Republike Slovenije je potrebno zato jasno in nedvoumno opredeliti, da jevsakršnen poskus oživiljanja profašističnih organizacij in njihove dejavnosti prepovedano in kaznivo dejanje.

Odločno nasprotujem poskusom, da se izkoriščajo poveljni poboji za rehabilitacijo domobranstva in njegove programske opredelitve ter njihovo kvizlinško ravnanje med vojno. Domobranci so bili na napačni strani, bili so kolaboracionisti, bili so kvizlingi in prisegli so ideologiji, ki je imela za cilj uničiti slovenski narod.

Sodelovanje z okupatorjem, ki je imel v načrtu iztrebiti slovenski narod, nima opravičila za ponovno oživiljanje organizacije, ki jo je zgodovina že obsodila. Sile, ki so sodelovale z okupatorjem in so bile poražene, tega poraza preprosto ne morejo spremeniti z zmago ali svojo dejavnost postaviti ob bok narodnoosvobodilni vojni in partizanskim enotam.

Odločno odklanjam ne samo potvarjanje zgodovinskih dejstev, temveč tudi prisvajanje »slovenske pamladi«. Če kdo, potem zaveza sil, ki so bile na strani okupatorja, ni nič prispevala k demokratizaciji slovenske družbe. Oživiljanje teh mračnjakših sil za nastajajočo demokratično družbo ni in ne more biti novo upanje. Ravno obratno.

Stališča in politična dejavnost g. Antona Drobniča so nezdržljiva s funkcijo, ki jo opravlja, zato se pridružujem zahtevam po njegovi razrešitvi.

Glede na to, da je predsednik iniciativnega odbora Nove slovenske zaveze g. dr. Tine Velikonja, član najožjega vodstva Slovenske demokratične zveze, zahtevam jasno in nedvoumno stališče stranke do njegovega delovanja. Če vodstvo stranke tega ne bo storilo, bom prislijen izstopiti iz stranke.

BOJAN FINK
Novo mesto

Zlato za Slovenijo

»Plemenita akcija«

Med pismi bralcev smo pred kratkim brale predlog zavednega Slovence (prosimo ga, da sporoči svoje ime, priimek in naslov) za plemenito akcijo: vsak Slovenec naj bi podaril za obnovo Slovenije in utrditve njenega finančnega položaja po 1 gram zlata. Ta predlog podpiramo in ob njem predlagamo, da klubi vseh strank Slovenije in neodvisni poslanci iz svojih vrst izberejo skupino strokovnjakov finančne stroke in organizatorje, ki bi izvedli akcijo zbiranja. Taka nabirka bi bila potrditev že dosežene sprave Slovencev v teh težkih časih. Z njo bi se vsaj malo oddolžili padlim in ranjenim ter drugim žrtvam jugonapada, izrazili zahvalo in moralno podporo vsem, ki so v najtežjih časih vztrajali pri predanem delu za svobodo Slovenije, neustrahno odprli vrata v demokracijo in dosegli veličastno zmago.

Nemogoče je naštet vse zaslužne v uniformah in civilu: borce TO, milico, civilno zaščito, tehnično in zdravstveno službo, kulturnike, skupine in posameznike, novinarje in druge delavce pri sredstvih obveščanja. Hvala vam! Na poti v samostojnost moramo pomagati tudi vsi drugi, vsak po svojih močeh. Vsakdo sicer ne bo mogel prispevati v to nabirko, bodo pa drugi prispevali več. Pozivamo vse slovenske stranke, da sprejmejo to zamisel in njeno organizacijo. O uspehu nabirke ne dvomimo! Iz gorčičnega zrna bo zrastle mogočno drevo slovenske samostojnosti.

HELENA GABRIJEL,
MARJA POLAK, Ljubljana,
Stritarjeva 5
IRENA VIRANT

Vinogradniki in trgovci si ne zaupajo

Med zasebnimi vinogradniki in trgovci je potrebna sprava — Zamenjavo

S tem pismom se obračam na vse, ki jim kaj pomeni vinogradništvo. V neobvezen razmislek dajem vsem odgovornim v tej panogi, ki naj bi bila slovenskemu narodu v ponos in ugled. Večstoletne tradicije nam ni uspelo izkoristiti v dobro naroda in predvsem v zadovoljstvo vinogradnika.

Vinogradništvo delimo po lastništvu v štiri skupine, in to na ljubiteljsko vinogradništvo (vikendariji), kombinirano proizvodnjo (vinogradništvo in živinoreja ter vinogradništvo in sadjarstvo), izključno vinogradniško proizvodnjo in kombinatno. Zanimivo bi bilo ugotovljati, katera od teh skupin je imela največji vpliv na oblikovanje sedanje vinarske zakonodaje.

Na prvem mestu so kombinati in ljubiteljski vinogradniki. Nekateri veljajo iz občinskih struktur, ki so v prvi skupini, so si izmišljevali smešne odloke in tako prišli pocieni do prvorazrednih vinogradniških parcel, češ da gre za reševanje te panoge. Tudi nekaj veljavnih republikih zakonov diši po taki miselnosti. Rezultat tega so prava počitniška naselja na nekaterih najboljših legah.

Prejšnja oblast je skrb gospodarjenja s to panogo naložila poslovnim skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo. Toda med vinogradniki in vinskimi trgovci je veliko nezaujanje. Evropske integracije nas silijo v skupen nastop na evropskem in tudi svetovnem trgu. Zato sem lani predlagal v Vipavi spravo med zasebnimi vinogradniki in trgovci. Most za sporazum naj bi bil RKKGP na čelu s svetovalko ministra Špelo Terpin. V dobrem letu se ni čisto nič naredilo, zato zahtevam takojšnjo zamenjavo svetovalca.

Naj navedem še en argument v podporo tej zahtevi. V teh dneh najdemo v trgovinah spet ogromne količine vin iz južnih republik. Ni potrebno poudarjati, da take konkurence naše vinogradništvo ne prenese. Če posavski vinogradnik ne more prodati dobrega vina, ker klet nima obratnega kapitala, kupuje pa vino od drugod, je to nekaj hudo narobe. Odgovornim za reševanje takih problemov zmanjka časa, nam vinogradnikom pa je zmanjkalo potrpljenja. Kdor se še naprej želi igrati z znojem zasebnih vinogradnikov in uprizarjati oblastniško aroganco, mu ne bo nič dobrega.

MARJAN KELHAR,
Vrbovca 5,
Bizeljsko

Samostojna
SLOVENIJA 1991

»Izbrali smo pot časti, ker smo premislili tudi pot sramote...«

Javnost zdaj že ve, da se v Sloveniji obnavlja organizacija, ki je kriva za neštete žrtve in osebne tragedije Slovencev v drugi svetovni vojni. Takrat se je imenovala Slovenska zaveza in je bila nosilec fašistične miselnosti, spodbujalec ovadustva ter kvinsliva, organizator sodelovanja z okupatorji. Danes njeni glasniki še vedno vse to nekritično opravičujejo, vključno s svojo dejavnostjo v okupatorjevih vojaških enotah v okviru zloglasne Hitlerjeve SS.

V svojih programskih smernicah si zastavljajo prevrednotenje NOB in kvinsliva kot »edino realno podlago za doseg resnične sprave«. Sodelovanje z okupatorjem se zdaj prikazuje izključno kot »boj proti komunizmu«, ki naj bi ga nadaljevali tudi danes, ko takšnih sil v Sloveniji ni več. Od tod tudi njihovo zavzemanje, »da se iz javnega področja odstranijo poimenovanja, ki izhajajo iz državljanske vojne«.

Po drugi strani pa Slovenci te dni od generalpolkovnika Blagoja Adžiča poslušamo grožnje, da smo vsi vprek peti kolona, generali naše narodnosti, ki nočejo pokoriti svojega metoda z orožjem, pa izdajalci. Spet smo pred vprašanjem, kdo je kdaj izdajalec, kdo zdaj izdaja našo domovino — Slovenijo. Nekaterim še vedno noče biti jasno, kdo jo je včeraj, drugim spet ni, kdo jo danes. Eno pa je po zadnjih tragičnih dogodkih v Sloveniji povsem nedvoumno: udeleženci NOB je niso nikoli, ne včeraj ne danes! O tem govori zgodovina, to opisujejo izjave upokojenih in še do včeraj aktivnih slovenskih generalov, nešteti protesti borcev proti agresiji na Slovenijo, ki se stekajo na Republiški odbor ZZZ NOV Slovenije. Naša domovina je le ena, nam vsem dodeljena...

Tudi usoda izdajalcev lastnega naroda je v različnih časih hudih preizkušen enaka: ljudstvo jih prezira, izdaje nikoli ne odpusti. Tega se je zavedal, to v prihodnosti videl tudi Josip Vidmar, predsednik izvršnega odbora OF, ko je na zboru odposlanec slovenskega naroda v Kočevju (od 1. do 4. oktobra 1943) ugotovil:

»Ko smo 27. aprila 1941. leta ustanovili Osvobodilno fronto in sklenili, da gremo v oborožen odpor zoper okupatorja, smo vedeli, kaj nas Slovence čaka. In vendar smo se odločili za ta usodni sklep in storili ta korak. Storili smo ga, ker smo predobro in prenatanko videli tudi drugo možnost, drugo pot, kakršna nam je bila na razpolago. Dejstvo, da smo za svojo odločitev zastavili tudi lastna življenja, nas ne opravičuje in ne more opravičevati pred našo vestjo. Pač pa nas opravičuje ona druga pot, ki smo jo videli in v mislih prehodili. To bi bila pot, ki so nam jo svetovali naši »preizkušeni voditelji«: pot mirovanja, pot hlapčevske ponižnosti in potrpežljivosti, pot nemoške, neme in nizkote, da ne rečem živalske vdanosti in prenašanju poniževanja in nasilja, pot sramotnega sožitja z okupatorjem, skratka pot pasje sreče, da smeš lizati roko gospodarju, ki vihti bič nad tabo. Te nečaste poti nismo mogli izbrati in naša ljubezen do slovenskega nam ni dovolila priporočiti je narodu, pa naj bi nas doletelo, kar si že bode. Izbrali smo pot časti, ker smo dodobra premislili tudi pot sramote!«

Pred nami je, tako kot pred 50 leti, spet čas hudih preizkušenj. Med ljudmi velja rek, da je zgodovina najboljši učiteljica. Zato pogledimo, kaj o izdaji domovine sodijo njeni proučevalci.

Dr. Franca Bučar je v svojih »usodnih odločitvah« v zvezi s tistimi, ki so se napačno odločili, zapisal: »S tem so dokončno in nepreklono zapečatili svojo usodo. Kar je sledilo, je bilo samo še logična posledica njihovega objektivnega podpiranja Nemcev. Deliti so morali usodo premaganca, in sicer v širšem okviru celotnega nemškega poloma. In kar je najhujše: ne gre samo za vojaški zlom, pač pa tudi za moralno diskvalifikacijo. Nacizem ni bil samo vojaško poražen. Ves svet ga je ožigosal kot zločinsko gibanje. Vojaškemu porazu je namreč sledil še Nürnberg. Kdor se je zavezal z nacizmom, je delil njegovo usodo. Tu je povsem drugotno vprašanje, kakšni so bili njegovi nameni in motivi za tako sodelovanje.«

Ivan KRIZNAR, profesor zgodovine, o narodovem izdajstvu v anketi Teorije in prakse 1986/9-10: »Povsem neutemeljeno je kakršnokoli opravičevanje sodelovanja belogardistov in domobrancev s fašističnim okupatorjem z zahtevo po demokratičnosti, pa čeprav se politična emigracija pri tem sklicuje na utemeljenost razlik med kolaboracionisti oz. Osvobodilno fronto, ki so enostransko enači s komunizmom. Povsem neutemeljeno je kolaboracijo iz idejnih razlogov povezati z ateističnim nacizmom in imenu zaščite vere pred brezbožnim komunizmom. Tudi ni mogoče opravičevati, še manj pa primerjati idejno, politično in nacionalno agresivnost fašizma s stališči in dejavnostjo slovenskih komunistov, ki so terjali in tudi razvijali enotnost slovenskih rodoljubov v narodnoobrambni in narodnoosvobodilni vojni ter enakopravnost med ljudmi in narodi. Reči hočem, da sodelovanje z okupatorji ni mogoče opravičevati z razrednimi in idejnimi vzroki, posebej še, ker so komunisti s svojo dejavnostjo in borbenaštvom preprečili ovrglo obtožbo svojih političnih nasprotnikov, da so anacionalni in da jim narodnost ničesar ne pomeni. Nacistični okupator tudi med svojimi sodelavci slovenske narodnosti ni dopuščal ne nacionalnega ne socialnega in ne političnega nasprotovanja. Podredil si jih je v političnem in policijskem pogledu. Oboroženih formacij, pa naj bodo to belogardijska Prostovoljna protikomunistična milica v službi italijanskega okupatorja ali domobranstvo v službi nemškega okupatorja, ni mogoče opredeliti kot vojaške enote, pač pa kot prostovoljne pomožne policijske enote, ki jih je okupator ustanovil z edinim namenom, da mu pomagajo zatreti narodnoosvobodilno gibanje slovenskega naroda in ohraniti fašistično oblast nad Slovenci, ki jih je nameraval kot narod uničiti.

To policijsko službovanje okupatorji je temeljilo na protikomunizmu, pri nekaterih domobranci pa na protifašizmu, pa tudi na raznih ugodnostih, ki sta jih okupatorja dala kolaborantom. Prizadevanja za pridobitev teh privilegijev na škodo svojega naroda, kakor tudi sodelovanje z okupatorji za ohranitev družbenoekonomskih privilegijev je nedemokratično in nemoralno in hkrati narodno izdajstvo.

Vsak napadalec in osvajalec, vsak okupator je sovražnik zaslužnjega naroda. Fašistični okupator pa je bil s svojo protidemokratično in imperialistično politiko, nasiljem in totalitaristjo še toliko bolj.

Dr. Bogo GRAFENAUER v isti anketi: »Kolaboracionizma ni mogoče opravičiti. Posebej ne pri Slovencih, ki smo bili kot eden izmed redkih narodov v drugi svetovni vojni od bekih velikih okupatorjev gotovo obsojeni na smrt: Za nas, ki smo to doživljali, o tem najbrž ni smiselno razpravljati...

Torej se moramo v razgovoru omejit prav na tiste stvari, ki so se dogajale tukaj, na Slovenskem, v tistem položaju, v katerem smo bili Slovenci obsojeni na narodnostno smrt in

ko so se našli ljudje, ki so sodelovali z okupatorjem, ki nas je obsodil na smrt, proti osvobodilnemu boju. Mislim, da je res zgolj pogoj za to, da lahko govorimo o kolaboraciji — odpor proti okupatorju. Brez odpora najbrže tudi kolaboracije v našem smislu ne more biti, se pravi tega, da so se našli ljudje, ki so vzeli orožje od okupatorja, torej od tistega, ki je hotel slovenski narod uničiti, da so se bojevali proti tistim, ki so se borili zoper okupatorja in s tem za obstoj slovenskega naroda. To je temeljnega pomena pri ocenjevanju teh procesov.«

Dr. Ljubo BAYCON v isti anketi: »Vse skupine in posamezniki, ki so se leta 1941 združili v OF, so to odločitev sprejeli zaradi dveh enakovrednih pogojev. Najprej so to odločitev sprejeli seveda zaradi osvoboditve in ohranitve nadaljnega obstoja slovenskega naroda, hkrati pa z jasno odločitvijo, da naj iz tega boja nastane nova, pravična, demokratična in ljudska družba in država. Jasno je, da so bile predstave o tej novi družbi in državi zelo različne, vendar so imele minimalni skupni imenovalec: ne več stare, gnile, skorumpirane itd. kraljevine. Pri tem je znano, da so vse skupine in posamezniki, ki so se združili v OF, že pred vojno sodelovali ali vsaj simpatizirali s Komunistično partijo Slovenije, in prav zaradi nove družbe, ki naj nastane po zmagi, so se pozivu Partije tudi odzvali. Spričo tega je bilo neizogibno, da so se na drugi strani zbrale vse reakcionarne in protikomunistične sile, ki so bile v boju proti množičnemu, ljudskemu gibanju za nacionalno in socialno osvoboditev pripravljene povezati se tudi z najbolj črnim hudičem. Razen nekaterih fašistično in nacistično usmerjenih izjem večina voditeljev kontrarevolucije ni imela kakšnega posebnega veselja z narodnim izdajstvom; toda razredni, ideološki in politični interesi so bili pač odločilni. Tu govorim seveda o voditeljih kontrarevolucije, ne pa o neopredeljenih, ki so imeli najrazličnejše vzroke za to, da se niso pridružili NOG, med njimi, po pravici ali ne, tudi tega, da se je KPS identificirala z notranjo in zunanjo politiko Sovjetske zveze tudi potem, ko so v svet prodrele vesti o monstruoznih procesih in množičnih pregonih ljudi in po znamenitem paktu s Hitlerjem.«

Draga AHACIČ v podlistku Osvobodilna ali državljanska vojna, ki je letos februarja izhajal v Delu: »Vsak narod, ki je napaden ali okupiran od sovražnika ter življenjsko ogrožen — in to smo Slovenci v pretekli vojni nedvoumno bili — nima samo pravico, ampak tudi dolžnost, da brani svoj obstoj, da se upira sovražniku pa tudi vsakomur, ki hoče ta njegov upor preprečiti. Načelni očiti in obtožbe glede medvojne obnašanja torej lahko zadevajo tiste, ki ne samo da niso ničesar storili zoper sovražnika, ampak so, nasprotno, škodovali odporniške gibanju in ga celo z orožjem zatirali.«

Zato je nesmiselno govoriti o NOB zgolj kot o revoluciji oziroma državljanski vojni, o domobranstvu pa kot o moralno enakovredni protirevoluciji, ko pa osrednji, svetovni spopad, ki je pri njem sodelovalo odporniško gibanje, ni potekal med komunizmom in protikomunizmom.

Medtem ko se je OF borila proti okupatorjem, so se domobranci in njihovi predhodniki borili zoper komunizem in komuniste in za slovensko domovino tako, da so okupatorjem izdajali pristaše OF, jih zapirali ter predajali gestapu, v očistevalnih akcijah in hajkah zoper partizane s fašisti ali esesovci napadali ne samo partizane, ampak strahovali tudi civiliste, jih mučili, pobijali in jim požigali hiše, skratka počeli vse tisto, kar očitajo partizanom in kar navajajo kot vzrok za svojo protirevolucijo. Hkrati pa so čakali, da jih osvobodijo zavezniki, da bi nato kot slovenska narodna vojska (SNV) od nacistov prešli na stran Angležev in navsezadnje z njimi skupaj obračunali s komunisti, to je slovenski partizani in zatrli revolucijo, ki je ogrozila njihovo last in oblast.«

x x x

Izenačevanje padnikov okupatorske vojske z resničnim borci za svobodo je nedvoumno največja žalitev ne le partizanstva, temveč predvsem slovenske časti, ponosa in svobodoljublja. Kot bodo (če še bodo?) po zaslugi nosilcev onih političnih ocen padali partizanski spomeniki in jih bodo nadomestili pomniki izdajalcev, bo to vrnitev najmračnejših časov srednjeveške inkvizicije, ki res ne bo v čast večstoletnim prizadevanjem in željam Slovencev, da svobodni in ponosni gradijo in uresničujejo svojo državnost in svojo »staro pravico«.

Vsa ta neizpodbitna zgodovinska dejstva utemeljujejo — ob 50. obletnici vstaje slovenskega ljudstva — ponos udeležencev NOB, da so se v času najtežjih preizkušelj slovenskega naroda znali opredeliti dostojno in pošteno. Da jim je bilo dano prispevati svoj delež svobodi svojega naroda. Da so ostali vedno pokončni in niso klonili pod najtežjimi udarci. Da so se bojevali na strani svobodoljubnih narodov Evrope in sveta. Tega borcem nihče in nikoli ne more odvzeti. Sodobna razvita demokratična Evropa je zgrajena na zmagi idealov svobode in ljudskega dostojanstva nad mračnjastvom, kakršnega sta predstavljala fašizem in nacizem. Zato tudi sedanje skupno iskanje Slovenecv poti v to sodobno Evropo ne bo uspešno, če ne bomo stvarno in pošteno ovrednotili lastnega deleža v tem boju, ki nam ga sicer že 50 let priznavata Evropa in svet.

Dejstvo je, da OF in partizanstvo pomenita edinstven odpor tako proti okupatorju kot tudi izdajstvu. Je drago plačana izkušnja slovenskega človeka, ki mu je rešila obraz in ga vključila kot nezamenljiv člen v akcijo protifašističnih sil: zadolžila je svet, da spozna in prizna tudi tak majhen, vendar junaški narod, kot je slovenski.

Tako kot leta 1941, ko pogled slovenskega naroda ni bil uprt v preteklost, marveč v prihodnost, je in mora biti pogled nekdanjih borcev tudi danes uprt v jutrišnji dan. Zgodovinska dejstva v preteklosti je bilo treba obnoviti le zaradi poskusov revanističnega prekrejevanja zgodovine, ki naj opraviči izdajo slovenskega naroda v časih njegovih najhujših preizkušenj. Takšni časi so tudi danes.

Razumljivo je, da v skladu z narodnoobrambni konceptom NOB borci zaradi teh zgodovinskih resnic tudi danes zahtevajo, da mora slovenski obrambni in zaščitni, ne pa vojaški sistem služiti le obrambi nedotakljivosti meja in celovitosti naše domovine Slovenije, ne pa omogočati agresijo na drugo državo niti ne smejo biti obrambne sile uporabljene za pokoritev lastnega naroda. Ugovor vesti, tudi zaradi manjših in političnih opredelitev, mora biti opredeljen kot temeljna človekova pravica.

Dolžnost in pravica borcev je zato odločno vztrajati pri zahtevi, naj nova slovenska ustava poudari zgodovinski pomen NOV za razvoj in uveljavitev samostojne, suverene slovenske državnosti.

Priredil: VINKO BLATNIK

tedenski koledar

Četrtek, 25. julija — Jakob
 Petek, 26. julija — Ana
 Sobota, 27. julija — Gorazd
 Nedelja, 28. julija — Viktor
 Ponedeljek, 29. julija — Marta
 Torek, 30. julija — Peter
 Sreda, 31. julija — Ignac

LUNINE MENE
 26. julija ob 19.24 — ščip

kino

KRŠKO: 25. 7. (ob 21. uri) nemški erotični film Divja carica. 28. 7. (ob 18. uri) film Misisipi v plamenu.
NOVO MESTO — DOM KULTURE: 25. in 29. (ob 19. in 21. uri) ter 26. in 27. (ob 19. uri) in 30. 7. (ob 10. uri) ameriški akcijski letalski film Jekleni orel II. 26. in 27. 7. (ob 12. uri) nemški erotični film Ognjemet strasti. 28. 7. (ob 19. in 21. uri) francoska drama Cyrano de Bergerac. 30. in 31. 7. (ob 19. in 21. uri) ameriški akcijski film Izza rešetak.

KOMBI IMV s podaljšano kabino, letnik 1984, registriran za celo leto, ugodno prodam. ☎ (0608)77-159. 4337
JUGO 55 SKALA, letnik 1989, prodam. Tucakov, Zagrebška 8 a, Novo mesto. 4339
FIAT UNO 60 S prodam. ☎ (068)23-431, po 20. uri. 4342
FORD FIESTA 1,8 DIESEL prodam ali zamenjam za R 5 z doplačilom. ☎ 26-371. 4343
Z 101, letnik 1979, registrirano, poceni prodam. ☎ 45-312. 4258
R 4 GTL, letnik december 1987, prodam. ☎ 73-486. 4344
GOLF DIESEL, letnik 1989, prodam. ☎ 24-996. 4345
Z 750, letnik 1983, registrirano do junija 1992, prodam. Blažič, Brusnice. 4347
Z 750, letnik 1981, ter javo 350, oboje registrirano za eno leto, prodam. ☎ 27-802. 4348
TRAJNO ŽAREČO PEČ Feroterm, 25000 kalorij, za centralno ogrevanje, ugodno prodam. ☎ 25-694. 4349
Z 750, letnik 1979, prodam. Peter Mali, Šmihel 42, Novo mesto. 4350
Z 750, letnik 1982, in R 4 TL, letnik 1981, prodam. ☎ 21-808, od 16. do 17. ure. 4351
JUGO 60, letnik 1989, 26000 km, prodam. ☎ 23-578. 4352
126 P, letnik 1988, prodam. ☎ 42-453. 4353
LADO KARAVAN, letnik 1988, prodam. Cena 6000 DEM v dinarski protivrednosti. Martin Majerle, Vojna vas 23, Črnomelj, ☎ 52-145, interna 248, dopoldne. 4355
Z 750, letnik 1984, prodam. ☎ 21-575. 4356
126 P, letnik 1985, ohranjen, prodam. ☎ 27-434. 4357
Z 128, letnik 1986, prodam ali zamenjam za 126 P ali R 4. ☎ 84-631. 4359
R 4, letnik 1989, prodam. ☎ 20-524. 4360
R 4 GTL, letnik 1984, prodam. Janez Lenart, Tomažja vas 25, Škocjan. 4361
OPEL KADETT, letnik 1978, zelo dobro ohranjen, prodam. Slavko Luzar, Dol. Brezovica 19, Šentjernej. 4363
GOLF DIESEL, letnik 1986, 66000 km, prodam. ☎ 85-372, 65-250. 4364
FIAT 126 P, letnik 1981, obnovljen, prodam. Adamičeva 63, Novo mesto. 4365
Z 750, letnik 1985, registrirano do 6/92, prodam. ☎ 26-795. 4366
SAMARO 1300, staro dve leti, 5 vrat, prodam. Rudi Škof, Slavka Gruma 23, Novo mesto. ☎ 25-260. 4367
MOTOR KX 80 CROSS, letnik 1989, prodam. ☎ (068)73-196. 4368
GOLF JXD, januar 1990, prodam. ☎ 52-406. 4369
Z 126 P, staro dve leti, izredno ohranjeno, prodam. ☎ (068)22-236, dopoldne, 24-322, popoldne. 4370
Z 101 GTL 65, letnik 1985, registrirano do 7/92, ugodno prodam. ☎ 65-121. 4371
JUGO KORAL 55, letnik 1989, prodam. Blažič, Ždinja vas 1, Otočec. 4372

kmetijski stroji

TROSILEC hlevskega gnoja Tehnos-troj, malo rabljen, prodam. Makše, Rdeči Kal, Dobrnič. 4335

KMETOVALCI, POZOR!

Prodajamo traktorje TOMO VINKOVIČ, tip 821 in 818, ter vse vrste priključkov za navedene traktorje, kot so: freze, plugi, prikolice, kosilnice, planirne deske, kultivatorji, in to za nove in stare tipe traktorjev; traktorje ZETOR, od 52 do 77 KM, IMT 539, nove in rabljene, in po naročilu tudi vse ostale stroje za kmetijstvo ter steklenjake ČEŠKE izvedbe od (15 — 30 m²), gotovo po najnižjih cenah. Prepričajte se!
 Sprejemamo v konsignacijsko prodajo rabljene stroje, in če je cena primerna, tudi hitro prodamo.
 Vse informacije dobite na telefon 064/221-192 ali osebno v Kranju pri AGROAVTU na Gorenjavski 17 (pri sejmišču).

motorna vozila

JUGO 45, letnik 89, prodam ali zamenjam. ☎ 068/28-915.
PEUGEOT 205, nov, star tri mesece, kasko zavarovan, prodam ali zamenjam za cenejše vozilo. ☎ (068)60-045. 4315
ALFO 33 1,5 KE, letnik 1986, prodam. ☎ 25-093, Starič, samo dopoldne. 4316
RENAULT 5 CAMPUS, 5 vrat, 1991/2, kovinsko srebrn, prodam. ☎ 21-398. 4323
BMW 316, letnik november 1984, prodam. Gotlib, Lutrsko selo 5, ☎ 85-169. 4324
BT 50, letnik 1987, prodam. ☎ (0608)33-025. 4325
RENAULT TRAFIC, letnik 1987, prodam. V račun vzamem tudi osebno vozilo. ☎ 85-131. 4326
126 P, letnik 1987, prodam. ☎ 65-154. 4327
KADET 1,3, star dve leti in pol, prodam. ☎ (068)52-355. 4328
HONDA CB 750 F, v dobrem stanju, rabljeno, prodam. Potočar, Trška Gora 75 (nad gostilno Pugalj). 4329
JUGO 45 L, letnik 1985, karamboliran, prodam. ☎ 43-884. 4330
BMW 318 i, letnik 1982, srebrne kovinske barve, prevoženih 95000 km, prodam ali zamenjam za cenejše vozilo. ☎ (0608)67-429. 4332

OGLAŠEVALCI!

Obveščamo vas, da poslej male oglase sprejemamo ob vsakem času, in sicer prek t.i. telefonske tajnice na številki (068) 24-006. Male oglase kajpak lahko še naprej oddate osebno v oglasni službi Dolenjskega lista v Novem mestu, Glavni trg 24, ob ponedeljskih zvečer od 20. do 22. ure pa tudi na telefonsko številko (068) 25-747.

DOLENJSKI LIST

USTANOVITELJ IN IZDAJATELJ: Dolenjski list Novo mesto, p.o.
 UREDNIŠTVO: Drago Rustja (glavni urednik in direktor), Marjan Legan (odgovorni urednik), Andrej Bartelj, Mirjam Bezek-Jakše, Bojan Budja, Breda Dušič-Gornik, Anton Jakše, Zdenka Lindič-Dragaš, Martin Luzar, Milan Markelj, Pavel Perc, in Ivan Zoran.
IZHAJA ob četrtnih. Posamezna številka 28 din, naročnina za 3. trimesečje 300 din; za družbene skupnosti, stranke, delovne organizacije, društva ipd. 600 din; za tujino 40 ameriških dolarjev ali 70 DM (ali druga valuta v tej vrednosti) na leto.
 OGLASI: 1 cm v enem stolpcu za ekonomske oglase 350 din, na prvi ali zadnji strani 700 din; za razpise, licitacije ipd. 400 din. Mali oglasi do deset besed 300 din, vsaka nadaljnja beseda 30 din.
 ZIRO RAČUN pri SDK Novo mesto št.: 52100-603-30624. Devizni račun št.: 52100-620-970-25731-128-4405/9 (LB — Dolenjska banka d.d. Novo mesto).
 NASLOV: Dolenjski list, 68001 Novo mesto, Glavni trg 24, p.p. 130. Telefoni: uredništvo (068) 23-606, 24-200, naročniška služba, ekonomska propaganda in fotolaboratorij 23-610, mali oglasi in zahvale 24-006; računovodstvo 22-365, telefax: 24-898. Nenaročnih rokopisov in fotografij ne vračamo. Na podlagi ustreznega republiškega odloka (Uradni list Republike Slovenije, št. 7/91) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov. Casopisni stavek, prelom in filmi: Grafika Novo mesto, p.o. Tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

PRODAM dvoje notranjih vrat in poročno obleko (1000 din). ☎ 27-165.

MIZARJI, POZOR! Prodajam debelinko SCM, italijansko, širina 50 cm. ☎ 85-660, zvečer. 4321
BREJO TELICO, kozo z mladiči, otroško posteljico in stajico prodam. Smolenja vas 41, Novo mesto. 4322
NEMŠKE OVČARJE prodam. ☎ 52-518. 4333
KOLO ESPERIA, italijansko, novo, prodam. ☎ (0608)67-300. 4334
KAJAK PRIJAN, neonremsko obleko (5 mm) in dve CB postaji z opremo prodam. ☎ 84-591. 4338
SMREKOV OPAŽ prodam. ☎ 45-541. 4346
ŽAMETNO ČRNINO, 150 litrov, prodam. ☎ (068)24-489, zvečer. 4235
LADIJSKI POD poceni prodam. ☎ 21-835. 4354
TRAKTORSKO PRIKOLICO (4,5 t), novo, ter navadno harmoniko Melodija po ugodni ceni prodam. ☎ 84-453. 4358
NEMŠKEGA OVČARJA, starega 3 mesece, prodam. Šurla, Kettejev drevored 50, Novo mesto. 4362
PRODAM 100 m² smrekovega opažnega lesa. ☎ (0608)32-608. 4373

razno

INŠTRUIRAM slovenščino in angleščino ter lektoriram. ☎ 25-960. 4318
MATEMATIKO inštruiram. ☎ 20-478, od 12. do 14. ure, med tednom. 4331

posest

GRADBIŠČE (311 m²), v Velikem Lešču, 6 km od Metlike, po ugodni ceni prodam. ☎ 60-014, Milan Stič. 4317
MANJŠO STAREJŠO HIŠO v bližnji okolici Novega mesta, potrebno manjšega popravila, oddamo v najem. Naslov v oglasnem oddelku. 4341

službo dobi

POZOR! Se želite vključiti v skupino potnikov na terenu? Velika izbira artiklov, dober zaslužek. ☎ (068)84-791. 4266
HMEZAD CELEIA išče honorarnega ambulatnega prodajalca z osebnim avtomobilom z izpostavo v Novem mestu. Informacije dobite na ☎ (063)27-611. 4336
IŠČEMO samostojnega KV strugarja. Kratke pisne ponudbe pošljite pod šifro: »STRUGAR«. 4374

stanovanja

MANJŠE STANOVANJE v Novem mestu ali bližnji okolici najamem. ☎ 84-591. 4340

obvestila

RAČKA, d.o.o. NOVO MESTO
C. kom. Staneta 34
Telef. in fax: 21-058
 Obveščamo cenjene stranke, da je trgovina z računalniškimi in drugim blagom od 1. julija 1991 dalje
 odprta:
 dopoldne od 9. do 12. ure,
 popoldne od 15. do 19. ure.
 Se priporočamo!

IZVAJA nagrajuje naročnike Dolenjskega lista

ZAVAROVALNICA TILIA, Novo mesto, Cesta herojev 1, s svojimi predstavništvi v Metliki, Črnomlju, Kočevju in Trebnjem in zavarovalnimi agencijami v Ribnici, Grosupljem in Krškem nagrajuje naročnike Dolenjskega lista.
 Nagrada Zavarovalnice TILIA je premoženjsko zavarovanje v višini 2.500 din. Če je premoženje izrebanca že zavarovano, nagrada lahko podari prijatelju ali sorodniku, važno je le, da bo tudi ta naročnik Dolenjskega lista.
 Ta torej je imela največ sreče pri zbiranju Slavka Vovk, Hrastovičca 25, Mokronog, naročnica od leta 1960. Čimprej naj se zgledi v predstavništvu Zavarovalnice TILIA v Trebnjem!

Ugodno prodajam **LADO NIVO 1600**, staro 1 leto in pol, prevoženih 20.000 km, karambolirano, v voznem stanju. Cena: 10.000 DEM v dinarski protivrednosti.
SERVIS VAKO, Kolodvorska 56, 68340 ČRNOMELJ
 Tel.: 068/52-073, 52-555, 53-173

Ali že veste, da lahko na enem mestu izberete in si izposodite klasično, moderno ali ekskluzivno poročno obleko?
 Vjenčana posudiona (izposojevalnica poročnih oblačil), Vlaška 70, Zagreb, tel. 418-014.

OD SRCA DO SRCA
 Radi bi pomagali, kjer je stiska najhujša. Z darilnimi paketi, prilagojenimi vašim potrebam.
 Pismo z opisom situacije in potreb pošljite na naslov:

TRIGLAV e. V.
 7000 STUTTGART 1, FILDSTR. 1

DABA
 Najnižje cene — zagotovljen uspeh

Začetek tečaja iz cestnoprometnih predpisov za voznike osebnih avtomobilov v ponedeljek, 8. avgusta, ob 16. uri v Gostinski šoli na Ulici talcev 3 v Novem mestu. Informacije: tel.: 25-580

NISSAN
MICRA 1.0 LX, SUNNY 1.4 in 1.6 PRIMERA 1.6 in 2.0
 Vozila imamo na zalogi. Dobava takoj!
 RUFAC, d.o.o., Bračičeva 24, 61330 Kočevje, tel/fax 061/851-197

IMATE TEŽAVE Z ZAVORAMI?
 V specializirani delavnici
 »SERVIS IN OBNOVA ZAVOR«
 vam hitro in poceni popravimo zavore vašega avtomobila v kraju **Rajnovšče** (pri žagi na Pogancah desno, nato še 1,5 km po asfaltni cesti). Na zalogi imamo ves potrebni material za popravilo zavor na vašem vozilu po ugodnih nižjih cenah.
 Vse informacije dobite po tel. 43-633 ali na naslov **IGOR JENIČ, Rajnovšče 6, Novo mesto.**

Naročnike knjige 2000 let krščanstva obveščamo o izidu nagradnega zbiranja dne 17. 7. 1991.
MERCATORTURIST in DOMUS bosta na 9-dnevno potovanje v Palestino (Izrael) popeljala:
MARKO MLADOVAN
Ajševica 6a
65000 NOVA GORICA
 Čestitamo!

IZPOSOJAMO poročne obleke. Trgovina Quick, Vavta vas 20, Telefon (068) 85-425. (P30-7M0)

GOSTIŠČE KOCJAN, Črmošnjice 27, Semič, zaposli kuharja in delavko v strežbi. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe na telefon 56-423. (P30-3M0)

PASTIRJE (12/220 voltov) ugodno prodajam. Telefon (061) 852-077, Marjan, od 8. do 11. ure in od 15. do 16. ure. (P30-2M0)

Ne sekiraj se preveč!

Jožefa Uhernik iz Šentpetra gre v 96. leto — Nikoli ni bila resno bolna

STAROST IN MLADOST — Jožefa Uhernik se ni hotela slikati sama, zato smo jo »spritisnili« s pravnukom Mitjo in Sandrom in snaho Jožico. (Foto: J. P.)

OTOČEC — »Mlado me naredite,« je na koncu, ko smo v roke vzeli fotoaparata, rekla 95-letna Jožefa Uhernik in dodala: »Starost ni lepa, človek je sam sebi na poti.«

Na območju novomeške občine je malo takšnih korenin, kot je Jožefa. Rodila se je Golobovim iz Lutrskega sela 17. junija 1896. Pred časom je slavila okrogli jubilej. Prišli so iz občine in predstavniki krajevne skupnosti. No koncu je častiljivi rojstni dan »zabili« še domači župnik, ki ga je bila Jožefa še posebej vesela.

Starost človeka obrabi. Tudi Jožefa že slabo sliši in rada pozablja. Zato smo se o njenem dolgem življenju pogovarjali kar s snaho Jožico in pravnukom Mitjo, ki je zaposlen v domači kleparski delavnici. Jožefa je v stari (najstarejši) Jugoslaviji imela svojo obrt, ki bi bila tudi za današnje čase nekaj posebnega: samostane in šole je po Dolenjski odstopovala jajca. Posel je za tiste čase kar cvetel, vendar si Jožefa od tega dela ni nikoli opomogla. Od svoje mladosti se rada pogovarja tudi o otoških grofih. Spominja se, kako so v studencu za gradom za-

jemali vodo, ki so jo morali nato z delom odslužiti.

Jožefa se lahko pohvali, da nikoli ni bila resno bolna. Pred leti je prvič prestopila prag bolnišnice, vendar ne zaradi kakšnih resnih težav. Danes je vesela, da je doživela še svobodno Slovenijo, ima 11 pravnukov, silno rada pa bi svoj konec počakala v Logatcu pri hčerki Štefki, ki je umrla že 1966. leta. Od recepta za dolgo življenje si velja zapomniti tudi njen nasvet: »Ne sekiraj se preveč!«.

J. PAVLIN

Krst nove avtocisterne

Žužemberški gasilci so dobili avtocisterno

ŽUŽEMBERK — Na Loki ob Krki v Žužemberku je bila v nedeljo popoldan prva povojna veselica na Dolenjskem, kot se je pošalil eden od obiskovalcev. Pripravili so jo tamkajšnji gasilci in tako proslavili krst velike avtocisterne in 103-letnico društva.

KRST AVTOCISTERNE — Direktor Keka dr. Dušan Lavrič s šampanjcem Independent, ki je bil polnjen v čast novo slavo republike Slovenije, obilna novo pridobitev gasilskega društva v Žužemberku. (Foto: J. P.)

Predvsem zadnja leta, ko društvo vodita predsednik Slavko Struna in Franc Škufca, je gasilce čutili na vsakem koraku. Pred dvema letoma so ob 100-letnici obnovili in slovesno odprli prenovljeni dom gasilcev. Že takrat so si obljubili, da bodo staro avtocisterno, ki ni več služila svojemu namenu, predvsem pa je do žejnih suhokranjskih vodnjakov največkrat prepeljala premo vode, zamenjali z novo. Suhokranjska vztrajnost in trma sta zmagali. Zbrati so morali milijon in stoječih dinarjev. Akcija je tekla vse leto. Žužemberškimi gasilcem so se največ pomagali: Občinska gasilska zveza v Novem mestu, domače podjetje Keko, zavarovalnica Tilia in Triglav in izvršni svet novomeške občine. S prispevki so sodelovali prav vsi krajanji krajevni skupnosti Hinje in Žužemberk. »Prihodnje leto se želimo še opremiti. Radi bi kupili komandno vozilo, ki ga nujno potrebujemo pri opravljanju nalog na našem sektorju. V Velikem Lipju bi radi dokončali dom, da bodo dobre možnosti tudi za delo tamkajšnjih gasilcev,« je na slovesnosti dejal predsednik Slavko Struna.

Boter novi cisterne je bil dr. Dušan Lavrič, direktor Keka, blagoslovil jo je šmihelski župnik Srečko, slovesnosti pa

je prisostvoval tudi predsednik izvršnega sveta občine Novo mesto Boštjan Kovačič. Ob tej priložnosti sta Slavko Struna in Franc Škufca prejela odlikovanje III. stopnje gasilske zveze Slovenije. Jože Drab pa je prejel plamenico III. je. Podelili so tudi priznanja občinske zveze društvu v Žužemberku in nekaterim posameznikom. Na prireditvi so nastopili pevci domačega pevskega zbora, recitatorji, Slavko Podboj in ansambel Ivana Pugalja.
 Na koncu naj omenimo še nogometni turnir, ki so ga v nedeljo dopoldan odigrali na igrišču Loka. V malem nogometu se je pomerilo osem ekip. Poskali je odnesla ekipa iz Lipja, drugi pa so bili veterani iz Muljave, 3. ekipa iz Straže. J. P.

GOSTJE SE VRAČAJO

NOVO MESTO — Prvi podatki o zasedenosti Krkinih zdravilišč v času vojne so bili zelo zaskrbljujoči. Šmarješke in Dolenjske Toplice, Otočec in tudi Strunjan ob slovenski obali so ostali skoraj povsem brez gostov. Z umiranjem razmer pri nas in s Krkinim posebnim prizadevanjem oz. aktivnostjo pa se položaj tega dela Krke v zadnjem tednu vendar dosti hitro popravlja, bazeni pa so tako ves čas nabiti do zadnjih kotičkov. Krkin hotel v Strunjanu je s 300 gosti zdaj gotovo najbolje zaseden hotel na obali. V Šmarjeških Toplicah imajo 240 gostov in obete, da bodo že v dobrem tednu napolnili tudi nedavno dograjen prizidek hotela. Gostje vse številneje prihajajo tudi v Dolenjske Toplice. V najslabšem položaju je Otočec, saj gostov skorajda nima. Gneča na prvem »povojnem« glasbeno-plesnem večeru je za to kaj slaba tolažba. Kljub temu da so v Krki lahko veseli zaradi naglega popravilja razmer v njihovem turizmu, pa je slabo to, da nikjer ni tujcev, kar pomeni precej manjšo rentabilnost programa Zdravilišč.

KDAJ BOMO SPET ŽIVELI BREZ SKRBI?

Sonce sije, vroče in soparno je. Tako kot lani. Stojim pred omaro in premišljuje, kaj naj zložim v potovalno torbo. Lani sem vanjo zlagala kopalke, brisače in podobne stvari, ki smo jih potrebovali na plaži. Kaj pa letos? V potovalno torbo sem zložila nekaj perlatrenirke, brisače in pomembnejše dokumente. Torbe nisem odnesla v avtomobil, ampak sem jo potisnila pod poklop, ki naj bi bila nekakšno zaklonišče. Tudi včeraj smo pomejali, toda kaj? Zaščitne maske! Nikoli nisem mislila, da bom morala pomejati zaščitno maske. Otroci so maske vzeli bolj za šal, meni pa je prišla solza.

Kdaj se bomo spet brezskrbno odpravili na dopust?
BISERKA PAVLEK
 Gubčeva 8
 Brežice

15% POPUST

za takojšnje plačilo

POTROŠNIŠKO POSOJILO 1+4

za

okna, vhodna, notranja in garažna vrata, sencila, vrtno garniture, montažne hiše in montažne stene

montaža organiziran prevoz

NAGRADA za večje nakupe

JELOVICA

Irska industrija ŠKOFJA LOKA, Kidričeva 58
Tel.: 064/631-241, telex: 37327 yu ljel, telefax: 064/632-261

PRODAJNA MESTA

ŠKOFJA LOKA tel.: 064/632-270, KRANJ tel.: 064/211-232, CELJE 063/25-881
MURSKA SOBOTA tel.: 069/22-921, NOVA GORICA tel.: 065/23-660
NOVO MESTO tel.: 068/22-772, IZOLA tel.: 066/61-238

LJUBLJANA, Šmartinska 152 (BTC) Javna skladišča, HALA-A, tel.: 061/443-322
delavni čas: 8.30 - 16.00, sobota 7.00 - 12.00

POGODBENA PREDSTAVNIŠTVA

STAVBARSTVO Razdrtje tel.: 067/56-840, TAJLES Trzin tel.: 061/712-343
AJINA Jesenice tel.: 064/81-564, LIR Velenje tel.: 063/855-646

Delavski svet

AGROSERVIS - BREŽICE

Cesta bratov Cerjakov 11

razpisuje

delovno mesto direktorja (reelekcija)

Kandidat mora poleg zakonsko določenih pogojev izpolnjevati še naslednje:

— da ima VI. stopnjo strokovne izobrazbe ustrezne smeri, 5 let delovnih izkušenj, potrebne organizacijske in vodstvene sposobnosti.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljite v 8 dneh po objavi v zaprti kuverti na naslov: Agroservis, p.o., 68250 Brežice, Cesta bratov Cerjakov 11, s pripisom »za razpisno komisijo«.

zavarovalnica triglav d.d.

Območna enota Krško, Trg Matije Gubca 3, Krško

organizira prodajo poškodovanega vozila, ki bo v petek, 26. 7. 1991, ob 13. uri v prostorih AMD Sevnica, Glavni trg:

IMV R 5 CAMPUS

letnik 1991, metalik, barva stekla, prevoženih 200 km, izklicna cena 180.000 din

Ogled vozila bo istega dne od 11. do 12. ure na kraju licitacije. Kavcijo v višini 10% od izklicne cene je treba plačati do pričetka licitacije. Prodaja poteka po načelu »Ogledano — kupljeno«, kasnejše reklamacije se ne upoštevajo.

DOLENJSKI LIST

NAROČILNICA

Naročam tednik Dolenjski list. Pošiljajte mi ga na naslov

Priimek in ime: _____

Ulica in hišna št.: _____

Poštna številka in kraj: _____

Št. osebne izkaznice: _____

Št. 30 (2188) 25. julija 1991

ZAHVALA

V 54. letu starosti nas je nepričakovano zapustil naš dobri mož, oče, brat, stric in stari oče

MARTIN MOŽE

iz Jurne vasi

Z žalostjo in hvaležnostjo se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, pokojnemu zasuli grob s prelepim cvetjem ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovo zadnjo pot. Posebno zahvalo smo dolžni dobrim vaščanom za vsestransko pomoč. Hvala tudi zdravstvenemu osebju internege oddelka Splošne bolnice Novo mesto, IMV Revoz ter gospodu župniku za opravljen obred.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi nas je nepričakovano zapustil ljubljeni mož, ata, stari ata in brat

JOŽE ZUPANČIČ

Ul. heroja Slaka 26, Trebnje

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam v težkih trenutkih pomagali, izrekli sožalje, podarili cvetje in ga pospremili na zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni sosedom za nesebično pomoč in govornikom za poslovilne besede, delovni organizaciji ŽG Sekcija za promet Ljubljana, Elektru Novo mesto, gospodu župniku za lepo opravljen obred in pevcem za zapete žalostinke. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoča žena Zora, sin Marjaž, hčerka Darinka z družinama, sestra in brata

ZAHVALA

Vinograd te kliče, klasje se upogiba v žalosti — a tvoj korak je utihnil. Ostala je praznina, žalost, a v spominu je živo tvoje pogosto sporočilo: »Radi se imejte, ljubezen vse premaga!«

Nepričakovano nas je v 69. letu starosti zapustil dragi mož, ata, stari ata in brat

JANEZ OPARA

Mekakov ata
z Gor. Medvedjega sela 6
pri Trebnjem

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti in nam pomagali v teh težkih trenutkih. Še posebej se zahvaljujemo duhovniku za opravljen obred, pevcem za lepe pesmi, govornici za poslovilne besede ob odprtem grobu in kolektivoma Tesnila in OŠ Trebnje.

Žalujoči: žena Mici, hčerke Marinka, Dani, Ivanka in Anica z družinami, sestre Ani, Tončka in Mici ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Rad si delal, rad živel, polja in gozdove rad imel, zdaj, ko te več med nami ni, vemo, koliko nam pomeni si.

Po težki bolezni nas je v 65. letu starosti zapustil skrbni mož, oče, stari oče, brat in stric

JOŽE BREGAR

Cerov Log 47, Šentjernej

Ob težki izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, vaščanom, znancem in prijateljem za pomoč, izraze sožalja in podarjeno cvetje. Posebna zahvala podjetjem Adria Šentjernej, Iskra Šentjernej, Novotehna Novo mesto, GG Novo mesto, gasilskemu društvu, ZB Orehoviča, Društvu upokojencev Šentjernej in gospodu župniku za lepo opravljen obred. Hvala vsem, ki ste pokojnega v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena Marija, sinovi Jože, Roman, Franci in hčerka Marjanca z družinami in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 76. letu nas je zapustil dobri mož, oče, stari oče, brat, stric in tast

GUSTELJ BURGAR

iz Šmihela

Zahvaljujemo se vsem sosedom, krajanom, prijateljem in znancem za izrečeno sožalje, darovane vence in cvetje. Za lepo opravljen obred pa se zahvaljujemo GD Šmihel, pevcem in godbenikom. Vsem, ki ste ga pospremili na zadnji poti, še enkrat hvala.

Vsi njegovi

ZAHVALA

V 77. letu starosti nas je zapustil naš dragi oče in stari oče

FRANC PAVLIN

z Velikega Slatnika 18

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in spremstvo pokojnega na zadnji poti. Hvala Tovarni zdravil Krka tozd-Tehnoservis, Novoteks-Predilnica, Cestnemu podjetju, Industriji obutve, Domu starejših občanov Novo mesto, GD Potov Vrh, Slatnik, govornikom in župniku za opravljen obred.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

V 84. letu starosti je tiho odšla od nas naša draga mama, stara mama in prababica

FRANČIŠKA BAHOR

iz Jerneje vasi 10

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste nam izrekli sožalje, podarili cvetje in jo pospremili na njeni zadnji poti, še posebej dr. Špecovi za skrbno medicinsko pomoč med boleznijo. Posebno zahvalo smo dolžni prizadevnim sosedom za vsestransko pomoč, pevcem iz Doblič in gospodu kaplanu za lepo opravljen obred.

Žalujoči: vsi njeni

Črnomelj, Flensburg

ZAHVALA

V 80. letu nas je tiho in brez slovesa zapustila naša draga mama, babica in prababica

FRANČIŠKA RUPE

z Vrta ob Kolpi pri Starem trgu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam pomagali v težkih trenutkih, pokojni darovali cvetje, jo spremili na zadnji poti, nam pa izrekli sožalje. Hvala gospodu župniku iz Starega trga in g. patru Franciju za lep obred. Vsem lepa hvala!

Žalujoči: hčerke Ema, Marica, Fanika in Pepca z družinami, bratje in sestre

ZAHVALA

Nepričakovano in mnogo prezgodaj nam je v 35. letu starosti tragično preminil naš ljubi mož, ata in sin

ZLATKO ŠEPETAVC

Gregovce 15, Bizeljsko

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, stanovskim kolegom, prijateljem in vsem, ki ste pokojnega imeli radi, ga v tako velikem številu pospremili na prerani zadnji poti ter mu njegov poslednji dom zasuli s cvetjem. Posebno zahvalo smo dolžni govornikom g. Roku Kržanu in g. Ivanu Molanu za besede slovesa, pevcem Stare vasi na Bizeljskem, Jožetu Petelincu in Jožetu Zagmajstru za zaigrano žalostinko in g. župniku za lepo opravljen obred. Vsem, ki ste ga v življenju imeli radi in ga spoštovali, iskrena hvala!

V tihi žalosti: žena Biljana, hčerki Sanja in Jasna, oče, mama in ostalo sorodstvo

JOŽE PRIMC

Kaj ostane za častnikarjem, ko se po dolgih letih pisanja odpravi v službeni pokoj? Kupi orumenelega časopisnega papirja! Toda le kdo se še zveni za stare časopise. Pravijo namreč, da je že listanje po večerajšnjem dnevniku najbolj dolgočasen posel na svetu. In ta kup porumenel, zaprašene matrije, za katerega se nihče ne zveni, naj bi predstavljali novinarjevo življenjsko delo? To je res, če jemljemo novinarstvo kot obrt, kot avtomatizem za zapolnjevanje praznih časopisnih strani, pri tem pa pozabimo na duhovnost, na dušo, ki jo mora nujno vdihniti svojemu delu. Koliko je bilo tega, seveda ne bo nihče iskal v starih, porumenelih časopisih, ker je to preveč mukotrpni posel. Se pa odraža v manjših in večjih premikih in spremembah v družbenem življenju in v miselnosti, v kulturni klimi. Vendar se le malokdo zaveda, kadar se preštevajo zasluge, da je imel novinar pomemben delež pri soustvarjanju novega. Je pa zato zelo opazen ta krat, ko se razmere zaostrojujejo in je treba na hitro poiskati dežurnega krivca. Tedaj je novinar prvi na tapeti.

Ta dolgi uvod je namenjen našemu kolegu Jožetu Primcu, novinarju za kočevsko in ribniško občino, ki je te dni odšel v pokoj. To seveda ne pomeni, da s tega zanimivega konca ne bo še naprej zbiral novic in zanimivosti, pač pa le, da je rešen tistega garštva in stalnih obveznosti, ki človeku dan za dnevno visijo nad glavo. Sicer pa tudi ne verja-

memo, da bi znal Jože kar tako na hitro izpreči. Je namreč znan garač, ki je k novinarstvu prišel s samoučnim in trdim delom v času, ki je bil temu poslu, če ga je hotel človek opravljati po lastnem prepričanju in pameti, kaj nenaklonjen. Jože je to sam večkrat občutil.

Rodil se je pred osemindesetimi leti v Birčni vasi pri Novem mestu. Končal je srednjo šolo za turizem in gostinstvo, bil nekaj časa natakar pa tudi brezposeln, kar je gotovo pripisati oceni, da je politično sumljiv. Bil je med pionirji Agroservis, pozneje IMV, nato pa po letu 1958 tri leta pripravnik pri Dolenjskem listu. Kako je tukaj izgubil službo in pristal pri Kočevskih Novicah, je že skoraj zgodba za ABC novomeškega novinarstva. V akciji proti birokraciji je bil namreč zjutraj poslan pred okrajno stavbo kontrolirat, kako in koliko uradniki zamujajo službo. Jože je stvar tudi preveč resno, omenjal v članku tudi zamudnike na visokih položajih in seveda letel iz službe. No, po nekaj letih je zopet pristal pri Dolenju, kajti ta se je združil s Kočevskimi Novicami. Je pa od tedaj ostal zvest Kočevju, kjer živi z družino, ženo Marjeto, ki mu je pri pisanju včasih precej pomagala, ter tremi hčerkami, od katerih sta si dve že ustvarili lasten dom in iz Jožeta naredili deda s tremi vnučki, tretja pa še študira.

Kaže, da se je Jože v tem mestu, kjer si večina prebivalcev šele v drugi in tretji generaciji ustvarja svojo avtonomnost, kar dobro udomačil, čeprav včasih potarna, da je tukajšnja klima zanj nekoliko preostara. Poznan je med ribiči, saj je o ribištvu na Kočevskem izdal tudi nekaj publikacij, dobro pa ga poznajo tudi na obeh bregovih Kolpe. Prav sedaj pripravlja knjigo v treh jezikih »Peter Klepec in njegova dežela«. Za zgodbe okoli tega hrvaško-slovenskega narodnega junaka se je pričel zanimati kot novinar in prijatelj ljudi na obeh straneh Kolpe, publikacija pa bo izšla kot upokojenec. Želimu mu, da bi ga to delo trajneje zaznamovalo kot pa ti tako hitro minljivi listi časopisnega papirja.

T. JAKŠE

Namesto turistov opice

Ker je turizem letos zatajil, se firma »Kočevski medved« usmerja v trgovino — Vse je moč nabaviti, le orožja je bolj malo

KOČEVJE — Družinska firma »Kočevski medved«, firma za turistične in trgovske storitve, je v prvem delu svoje dejavnosti zagotovo zašla v hude težave. Upad turističnih potovanj in organiziranih letovanj je namreč zaradi vojaških operacij v Sloveniji in državljanske vojne na Hrvaškem skoraj popoln. Tako je padlo v vodo veliko število že sklenjenih aranžmajev za letovanje tujcev, največ Nizozemcev, v počitniških hišicah vzdolž cele jadranske obale, kaj dosti bolje pa vsaj pred napovedanim umikom JA iz Slovenije ni bilo s prijavitelji za enodnevnne kopalniške izlete v Čateške Toplice. Tako se je po dokaj obetavnih predsezoni, ko je agencija posredovala kar lepo število sindikalnih potovanj in šolskih izletov, nenadoma vse obrnilo in tesno sodelovanje z nekaterimi tujimi agencijskimi partnerji in domačo agencijo Palmatours iz Metlike je zopet zaostalo.

Karmen Arko, solastnica firme (ostali trije solastniki so še njen mož Brane,

• »Kočevski medved« ima svojo trgovino registrirano tudi za prodajo lovskega, športnega in samoobrambenega orožja. Prav sedaj bi ta posel še kako cvetel, saj je naročil po strelnem orožju, zlasti za samoobrambo, zelo veliko. Tudi to je ogledalo časa, v katerem živimo. Vendar pa s tem poslom ni nič. Orožja na legalnem trgu praktično ni, zato bodo morale stranke še malo počakati.

brat Robert Radosavljevič in njegova žena Irena), upa, da je zastoj te vrste dejavnosti le začasen, kljub temu pa je prepričana, da je za letos sezona že izpuščena in se ne da več nadoknaditi. Prav v takem primeru pa se izkaže prednost malih firm, registriranih za več dejavnosti. »Kočevski medved« najema poslovni prostor v pritličju stavbe ko-

ROCKOVSKI KONCERT ZA RKS

RUMANJA VAS — V soboto, 27. julija, bo tu nekoliko bolj živahno kot dosedanje dneve, pripravili so namreč solidarnostni rockovski koncert, katerega izkupiček je namenjen Rdečemu križu Slovenije. Občinstvu se bodo predstavile sledeče skupine: No Escape, Industbag, The Joker in Polska Malca.

čevske Name. Najemnina za vsega skupaj 13 m² je precej visoka, zato se morajo solastniki, ki imajo še redne zaposlitve — Karmen je na primer defektologinja in ravnateljica dijaškega doma — kar pošteno potruditi, če hočejo firmo obdržati pri življenju. V kriznih časih zato stopa v ospredje trgovina. Ne kakršnakoli. Ko Karmen zjutraj trgovino odpre, jo iz kletk pozdravi petje najrazličnejših eksotičnih ptic, po kletkah veselo vznemirjene skakljajo razne male domače živali in v številnih akvarijih vodo vzbukajo pisane plavuti tropskih ribic. Vse to mora Karmen najprej nakrmiti, medtem pa se na steklene stene trgovinice že lepijo obrabi mladih kočevskih radovednežev, ki so jim te živali še posebej pri srcu.

»Take trgovine ni od Reke do Ljubljane, zato je zanimanja kar precej. Poleg vseh teh malih živali, hrane zanje in bivaljišča, se pravi kletki in akvarije (tudi po meri), je moč pri nas naročiti večje živali, mačke in pse raznih pasem.

Tudi aro in opico nameravam nabaviti, malo zaradi radovednežev, pa tudi zato, ker je že bilo povpraševanje po ta-

Karmen Arko

kih živalih. Vsekakor bomo to dejavnost širili do jeseni, potem bomo pa videli, kam se bo tehtnica prevesila,« pravi Karmen Arko.

T. JAKŠE

V stiski niso ostali sami

Denarni prispevki, nov puhalnik, gradbeni material — Spodbude

MEDVEDJEK — Ko smo se pretekli teden spet oglašili pri družini Kotarjevih na Medvedjeku, smo se znova prepričali, da so tem ljudem v stiski že številni priskočili na pomoč. Po pošti je na naslov Genovefe Kotar, Veliki Gaber 20, Franc Bregar iz Lesc poslal 1000 din, Ana Vitez iz Spodnjih Skofij pa je z nakaznico poslala dva tisočaka in pripisala, da upa, da kljub žalosti, ki se je ob tragediji zgrnila nad družino Kotarjevih, le niso izgubili vere v lepši jutrišnji dan.

Kotarjevi so povedali, da so jim iz Metalke Commerca iz Ljubljane pri-

POMOČ PRIHAJA — Kotarjev Tonček se je razveselil tudi obiska trebanjske SKZ-LS, saj je njen predsednik Tone Strah (na desni) izročil Kotarju 10.000 din. Republiški poslanec inž. Alojz Metelko (na levi) pa je iz svojega žepa prispeval še 2000 din. Obljubil je nadaljnjo pomoč trebanjske zadruge pri gradnji novega gospodarskega poslopja ter da bo seznanil kolege v slovenskem parlamentu s tragedijo in predlagal prostovoljne prispevke. Po prvih informacijah so poslanci zbora občin že zbrali 8000 din. (Foto: P. Perc)

skrbeli nov puhalnik z elektromotorjem. V četrtek se je oglašil na domačiji še direktor ljubljanskega Gramexa Tine Kokejil in omogočil Kotarjevim nabavo gradbenega materiala v vrednosti 25.000 din. S solzami v očeh je pripovedoval, da je iz pri Medvedjeku blokirane kolone lahko dobro videl, kako so letala JA raketirala in zažgala gospodarsko poslopje Kotarjevih in ubila gospodarja Antona, očeta petih otrok.

Kot so nam povedali v trebanjskem izvršnem svetu, bodo akcijo pomoči Kotarjevim in drugim prizadetim domačijam na Medvedjeku (teh pa je kar 21!) vodili zaradi boljše preglednosti preko občinskega Rdečega križa v Trebnjem. Sekretarka OO RK Majda Miklič je pretekli petek omenila, da so iz trebanjskega centra za socialno delo že pomagali družini Rajer, ker pa so jim ob letalskem napadu na hiši uničili vse šipe, bo še kako dobrodošla pomoč, ki jo je obljubil steklar iz Sevnice.

Med obiskom pri Kotarjevih smo opazili obrtnika Jožeta Sinjurja iz bližnjega Šentlovenca, ko je spet s kombirom pomagal Tonetu Kotarju ml. pri pripravi temeljev za novo gospodarsko poslopje.

P. P.

Streljal, da bi ga rešil smrti?

Ob žetvi v Cerkljah

ČREŠNJIČE, ZASAP — Kakšno kmetovanje je to, če mora kmet vpraševati vojake, ali lahko stori to ali ono na njivi! Vendar v Cerkljah zadnje čase kmetujejo natančno tako. »Vsakič se moramo javiti na prijavnici, in ko nam vojaki dovolijo, lahko gremo naprej.« je prejšnji teden povedal Matjaž Špiler iz Črešnjevca.

To oglašanje je bilo Špilerjevim in drugim vaščanom seveda odveč, ker je žetev in se morajo vsak dan večkrat zapeljati na njivo po žito. Prejšnjo sredo so vojaki dostop na njivo v bližini letališke ograje dovoljevali brez pomislekov, vendar samo podnevi. Toda pred tem so nekajkrat ostali gluhi za prošnje in prigovarjanja kmetov in domačinov, so lahko samo od daleč gledali žito, kako zori.

Kmetom niti ni bilo do tega, da bi na svojo pest lazili na njivo. Prepričali so se, da so vojaki postavili zunaj ograje, kakih 20 ali 30 metrov od žice, mine. Sploh pa ljudje niso mogli storiti ničesar mimo volje vojakov. Tako je Jože Žerjav iz Zasapa, ki je v kombajnom žel na njivi blizu vojaške ograje in je zaradi ropota stroja menda preslišal vojakovo opozorilo, za las ušel smrti, saj je vojak ustrelil v kombajn. Menda je sprožil, da bi kombajnu ustrelil, nadaljevanje poti na njivo, kjer so bile v žitu mine. To sezono Jože Žerjav menda ne bo več sedel v

Matjaž Špiler

kombajn, preblizu glave mu je zvilgal svinčepka.

Ceprav Špilerjevi zaradi vojakov niso mogli na njivo na Delečku in drugam, kadar bi hoteli, in Čeravno so se namenili zaradi strahu čimprej poželeti žetve in celo nezrel oves, Matjaž pravi, da so bili vojaki dosti korektni v pogovorih s kmeti in da so tudi odstranili mine iz žita. Videti je bilo, da se cerkljanski vojaki v teh dneh niso menili za mledovanja kmetov samo takrat, ko so jim tako obnašanje zabičali predpostavljeni iz Beograda ali od drugod. L. M.

Halo, tukaj je bralec »Dolenjca«!

Zakaj nekateri v Novem mestu poleti spijo pri tesno zaprtih oknih? — Ulica — parkirišče — Kaj je v jami pri Čatežu?

Četrtek večer je bil prijeten, vročina je nekoliko popustila in ljudje so se najbrž raje hladili zunaj, kot da bi telefonirali dežurnemu uredniku. Zato klincev ni bilo veliko, so bili pa zanimivi, saj so občani odprli kar nekaj zanimivih vprašanj.

Pred leti so načrtovalci razvoja tovarne IMV v Novem mestu sadili rožice o primernih vrasčenosti industrijskega objekta v okolje, čeprav se je takrat v svetu seveda že dolgo vedelo, da tovar-

ne ne sodijo v mesto in še manj v bivalna okolja. No, svoje so dosegli in IMV danes stoji sredi Novega mesta, z vseh strani obkrožen s stanovanjskimi hišami in naselji. Ljudem gre ta urbanistični biser vse bolj na živce. Hrupu se je v zadnjem času pridružil še občasen smrad po laku, sežganinah in kdo bi vedel po čem še vse. Kot nam je v imenu mnogih stanovalcev telefoniral stanovallec iz Ulice Ilke Vaštetove, morajo zdaj poleti spat za tesno zaprtimi okni, da se kolikor toliko ubranijo smradu, ki je najbolj pogost prav ponoči, večkrat pa se smrad širi tudi podnevi. Ljudje so obupani, poskušali so kaj zvedeti od IMV, a vsa njihova prizadevanja so bila zaman. Nihče jim ne pojasni ničesar, smrad pa ostaja. Novinar Dolenjskega lista se je že odpravil po sledi tega klika in v kratkem boste lahko brali, kaj se dogaja, do takrat pa potrpite in — zamašite si nosove!

Krajan iz Novega mesta je opozoril na problem, ki je zanimiv in se bo najbrž še kje pojavil. Pred trgovino Kerometal v Smihelu pogosto stojijo kar na ulici parkirani avtomobili Kerometalovih strank in močno ovirajo promet, ki je v tem delu mesta razmeroma gost in zaradi ozke ulice ter pomanjkanja kakršnih koli pločnikov sploh nevaren. Krajan vprašuje, ali ima zasebni prodajalec pravico izkoriščati javno ulico za parkirni prostor. Odgovor je seveda ne!

Za konec omenimo še klic občanke iz Škriljevega pri Sentrupertu, ki se je v imenu več občank pozanimala, ali se kaj uradnega ve o tem, kaj se skriva v kraški jami, ki leži ob poti med Rojami

in Čatežem. Jama je zasuta z odpadki, govori pa se, da skriva najmanj sedem po vojni ubitih nesrečnežev. Občanka domneva, da je jama morda grob njegove brata, zato jo zanima, kje bi lahko kaj več zvedela in če je mogoče jama preiskati. Svetovalci smo ji — nasvet vplela sploh za vse, ki imajo kakšne probleme s temi stvarmi — naj se pozanimajo pri občinski komisiji. V vsaki občini je namreč ustanovljena komisija za povojne poboje in sodne krivice. MiM

Največja na Slovenskem

Bojan Radovič je izdelal umetniško fotografijo, veliko štiri površinske metre

NOVO MESTO — V Fotogaleriji Vista 21 že nekaj časa visi fotografska posebnost, ki ji enake ne najdemo ožjem in širšem okolju. Fotogalerija se lahko pohvali z največjo umetniško fotografijo v enem kosu v Sloveniji in najbrž da tudi v Jugoslaviji. FOTOSLIKA, kot avtor Bojan Radovič imenuje svojo velikansko stvaritev, je dolga 4 in široka en meter. Nastala je maja letos posebej za razstavo, s katero so se ob nedavnem 245. jubileju novomeške gimnazije predstavili nekdanji gimnazijci in sedanjji fotografski ustvarjalci.

»Ideja za delo te vrste je starejša,« je povedal Bojan Radovič. »Z zamisljivo o fotosliki, ki je pač nekaj drugega kot klasična fotografija, se ukvarjam že nekaj let. Prve stvari sem naredil pred dvema letoma in jih tudi razstavil v ljubljanski galeriji Rihard Jakopič, vendar je šlo za pol manjše fotoslike, kot je ta. V bistvu gre pri teh stvaritvah za raziskovanje fotografskega medija, za ločevanje dane svetlobe na fotografski papir brez posrednikov, torej za nekakšno vrnitev v same osnove fotografije. V prvi fazi izdelave fotoslike ne uporabljam nobenega objekta ali kaj podobnega, le svetlobno občutljiv papir izpostavljam svetlobi in predmetom. Za to fotosliko sem uporabil svetlobo javne razsvetljave, ki ponoči v mojem stanovanju riše zanimivo svetlobno strukturo.«

Osnovni fotograf je Radovič dodatno obdelal še s svetlobo diapropjektora in vstavil v fotosliko dvojne povečave. Tako obdelano rolo fotografskega

papirja je nato razvil, fiksiral, spral in posušil, kot to veleva fotografska praksa, in največja fotografija v enem kosu je bila izdelana.

»Projekti te vrste me privlačijo in zanimajo, vendar so precej dragi, zato se jih še nisem lotil v takem obsegu, kot bi želel. Mislim, da fotoslika odpira nove dimenzije fotografije,« pravi Bojan Radovič.

M. MARKELJ

kozerija JE KRAJA FABRIKE KRAJA?

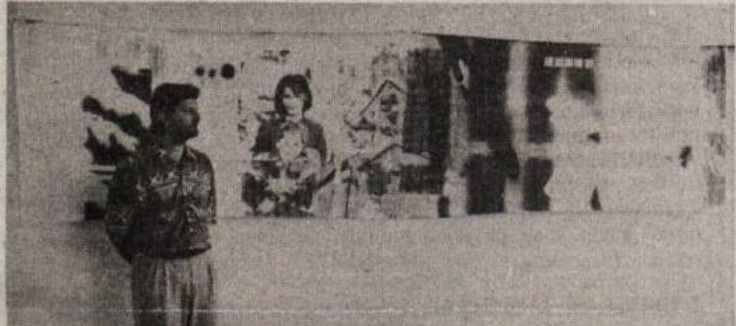
— Ate, je to kraja, če Rom ukrade v samopostrežbi kokoš?
— Je.
— Kaj pa, če soseda Bara zmakne v trgovini margarino? Je tudi to kraja?
— Je. In soseda Bara je tatica.
— Ko gremo otroci nad sosedovo jagode, je tudi to kraja?
— Neke vrste že.
— Je ali ni?
— Je.
— Martinina mama je ukradla v Hirošivu kopalke.
— To je kraja, Mali.
— Francijev ate pa je prinesel domov akumulator za petko.
— Gotovo ga je kupil v trgovini.
— Ne, ni, sunil ga je v tovarni.
— Ukradel ga je?

— Ja, sunil ga je.
— Brez vprašanj in brez pogovora: to je kraja in Francijev ate je tat.
— Kaj pa čokolada?
— Katera čokolada?
— Če pinheš v slaščičarni čokolado, ne da bi te kdo videl?
— Sploh ni pomembno, če te zasajo ali ne. Če kaj vzameš, a ne plačaš, je to kraja.
— Tudi če odneseš iz trgovine šivanko?
— Velikost predmeta ne igra nikakršne vloge.
— Kaj pa vrednost?
— Cena predmeta ni pomembna, to moraš vedeti.
— Ate, ljudje govorijo tudi o nedovoljeni odujivi predmetov.

— To je v celofan zavita kraja.
— Zakaj?
— V prvem in drugem primeru gre za nedovoljeno dejanje, le da v drugem primeru lepše govorimo o storjenem prekršku.
— Po radiu sem slišal, da v Jugovini ukradejo cele fabrike.
— Verjetno je šlo za posamezne stroje.
— Ne, ne, govorili so o tovarnah.
— Vidiš, Mali, v teh primerih pa ne gre za krajo, ampak za kapitalizacijo.
— Razumem, ate: kraja je, če izmakneš v trgovini žvečilni gumi, nedovoljena odujitev je, če komu suneš sto mark, kapitalizacija pa je, če ukradeš celo fabriko.
TONI GASPERIČ

Halo, tukaj Dolenjski list!

Novinarji Dolenjskega lista si želimo v bodoče več sodelovanja z bralec. Vemo, da je težko pisati, zato pa je lažje telefonirati. Če vas kaj žuli, če bi radi kaj spremenili, morda koga pohvalili, ali pa opozorili na zanimiv dogodek iz domačih krajev. Prisljuhnili vam bomo, zapisali, morda dali kakšen nasvet, poiskali odgovor na vaše vprašanje ali kaj podobnega. Pokličete nas lahko vsak četrtek zvečer, med 20. in 21. uro na telefon (068) 23-606. Eden od dežurnih novinarjev vam bo rad prisljuhnil.

RAZISKOVANJE MEDIJA — Bojan Radovič pred svojo največjo fotosliko, s katero je dosegel svojstven rekord in se podal v območja raziskovanja fotografskega medija.

Studio D Lestvica narodnozabavne glasbe Studia D in Dolenjskega lista. Zrež je za sodelovanje pri oblikovanju lestvice Studia D in Dolenjskega lista dodelil nagrado KATJI ŽUGELJ iz Trnovca pri Metliki. Čestitamo!